

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Konkurssimenettely tuomioistuimessa, konkurssiohje käräjäsihteereille

Case: Espoon käräjäoikeus

Helminen, Susanne

2013 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Konkurssimenettely tuomioistuimessa; Konkurssiohje
käräjäsihteereille Case: Espoon käräjäoikeus

Susanne Helminen
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2013

Susanne Helminen

Konkurssiohje kärjäsihteereille

Vuosi 2013 Sivumäärä 52

Konkurssimenettely on lakisääteinen menettely, jonka tarkoitus on realisoida jäljellä oleva varallisuus velkojien kesken jaettavaksi. Konkurssiasia saatetaan vireille kärjäoikeuteen toimitetulla kirjallisella hakemuksella, joka voi olla velallisen tai velkojan tekemä. Konkurssin alkaessa velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvaltaan, jonka johdosta velallinen menettää oikeuden määrätä omaisuudestaan.

Espoon kärjäoikeudessa konkurssiasioita käsittelee siviiliosaston insolvenssiitiimi, jossa tällä hetkellä työskentelee seitsemän kärjätuomarin ja kärjäsihteerin muodostamaa työparia sekä lisäksi yksi velkajärjestelyasioista vastaava kärjäsihteerin. Konkurssi on menettelynä monivaiheinen ja siihen liittyvät asiat on käsiteltävä tuomioistuimessa joutuisasti. Konkurssiasioita käsittelevien sihteerien tulee kyetä viivytyksettä tekemään menettelyssä vaadittavat toimenpiteet kuulutuksista erilaisiin rekisterimerkintöihin. Espoon kärjäoikeudesta on puuttunut kattava konkurssiohje, mikä osaltaan on vaikeuttanut uusien sihteerien perehdyttämistä kyseessä olevassa asiaryhmässä.

Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta, teoreettisesta sekä käytännön osuudesta. Teoreettisessa osuudessa on käsitelty konkurssimenettely nimenomaisesti tuomioistuimen kannalta ja sen tarkoituksena on nostaa esille myös mahdollisia erityistilanteita menettelyn aikana. Käytännöllinen osio on kärjäsihteerien käyttöön laadittu vaihekohtainen ohjeistus, jossa kärjäsihteerin tehtävät käydään läpi loogisessa järjestyksessä vaihe vaiheelta.

Keskeisin lähde opinnäytetyössäni on ollut konkurssilaki sekä lain pohjalta laadittu konkurssikirjallisuus. Lisäksi olen hyödyntänyt konkurssiasioiden parissa pitkään työskennelleiden henkilöiden tietotaitoa sekä ajan kuluessa kertynyttä kokemusta.

Asiasanat, konkurssimenettely, pesänhoitaja, kärjäoikeus, velallinen, velkoja

Susanne Helminen

Instructions of bankruptcy process for district secretaries

Year	2013	Pages	52
------	------	-------	----

Bankruptcy procedure is a legal procedure, the purpose of which is to liquidate the remaining assets distributed among the creditors. A bankruptcy case is initiated by bringing a written application made by the debtor or creditor to the district court. At the beginning of the bankruptcy the property of the debtor is transferred to the control of creditors, as a result of which the debtor loses the right to dispose of the property.

At Espoo District Court bankruptcy cases are handled by an insolvency team of the civil department. An insolvency team currently consists of seven work partners formed by district court judge and district secretary, along with one secretary responsible for debt settlements. Bankruptcy is a multi-step process and all matters related to that must be dealt with promptly by the court. Secretaries who are handling bankruptcy cases must be able to carry out the required actions without delay from public notices to different kind of registry entries. Espoo district court has lacked a comprehensive instruction for bankruptcy, which in turn has made it difficult for the orientation of new secretaries to the cases in question.

My thesis consists of two parts, theoretical and practical part. In the theoretical part the bankruptcy procedure is expressly presented from the court's point of view, and its purpose is also to highlight possible special situations that might come up during the process. The practical part includes detailed instructions for district secretaries where actions required from district secretaries are dealt in logical order and step by step.

The main source of my thesis has been the bankruptcy law itself and the law from the bankruptcy literature drawn up on the basis of the actual literature. I have also relied on the know-how and accumulated experience of people who have worked within bankruptcy cases for a long period of time.

Keywords: Keywords: bankruptcy, liquidator, district court, debtor, creditor

Laki- ja lyhenneluettelo

KonkL	Konkurssilaki 20.2.2004/120
KO	Käräjäoikeus
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4
PK	Pakkokeinolaki 30.4.1987/450
PL	Perustuslaki 11.6.1999/73
YSL	Laki yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47

Sisällys

1	Johdanto ja työn tavoitteet	7
2	Konkurssiasioden käsittely Espoon käräjäoikeudessa	9
3	Konkurssiasian vireilletulo ja hakemuksen tutkiminen	11
3.1	Tuomioistuimen toimivalta	12
3.2	Konkurssiin asettamisen edellytykset ja esteet	13
3.3	Yrityssaneeraushakemuksen vaikutus konkurssihakemuksen käsittelylle	14
4	Konkurssihakemuksen käsittely	15
5	Konkurssin alkaminen	17
5.1	Pesänhoitaja	18
5.2	Pakkokeinot	21
6	Menettelyn päätyminen tuomioistuimessa	23
6.1	Konkurssin raukeaminen	23
6.2	Julkisselvitys	24
6.3	Jakoluettelon vahvistaminen.....	25
6.3.1	Riitautukset	25
6.3.2	Vahvistetun jakoluettelon muuttaminen.....	26
6.4	Sovinto	26
6.5	Pesänhoitajan palkkio	27
7	Oman työn arviointi	29
	Lähteet	31
	Liitteet.....	32

1 Johdanto ja työn tavoitteet

Konkurssia voidaan tarkastella liiketaloudellisena tai oikeudellisena ilmiönä. Konkurssin keskeisin tarkoitus on lopettaa maksukyvyttömän yrityksen toiminta ja realisoida jäljellä oleva varallisuus velkojien kesken jaettavaksi. Liiketaloudellisesta näkökulmasta konkurssia pidetään menettelyinä, jolla poistetaan markkinoilta liiketoiminnaltaan kannattamattomat yritykset. Oikeudellisena ilmiönä konkurssin määritelmä on liiketaloudellista määritelmää laajempi.

Konkurssin tarkoituksen toteuttamiseksi velallisen omaisuus siirtyy konkurssin alkaessa velkojien määräysvaltaan. Velallisen omaisuuden hoitamista ja myymistä sekä muuta konkurssipesän hallintoa varten tuomioistuin nimittää tehtävään pesänhoitajan. Konkurssiin asettamisesta päättää tuomioistuin joko velallisen tai velkojan hakemuksesta. Konkurssi on yrityssaneerauksen ja velkajärjestelyn tavoin kokonaisvaltainen maksukyvyttömyysmenettely eli niin sanottu yleistäytäntöönpano, jossa lähtökohtaisesti kaikki velallisen velat ja varat kuuluvat menettelyyn, eikä velkoja tarvitse velallisen maksuvelvollisuudesta erillistä ulosottooperustetta. Toisin kuin muissa maksukyvyttömyysmenettelyissä konkurssin tavoitteisiin ei sisälly yrityksen taloudellisen tilanteen elvyttäminen, vaan kyse on menettelystä, jonka tarkoituksena yrityksen likvidaatio. Jos konkurssipesässä päätetään jatkaa liiketoimintaa, sen tarkoitus on hyödyntää yrityksen jäljellä olevia resursseja velkojien hyväksi tai säilyttää yrityksen arvoa tulevaa myyntiä varten. (Könkkölä, Linna 2013.)

Konkurssimenettelyä ohjaa konkurssilaki (20.2.2004/120). Aiempi, lähes 140 vuotta voimassa ollut konkurssisääntö kumoutui, kun konkurssilaki tuli voimaan vuonna 2004. Uusi laki ei sinänsä aiheuttanut merkittäviä muutoksia tuomioistuinmenettelylle, mutta toi hallintojärjestelmään uuden vaihtoehdon konkurssin päättämiseksi, julkisselvityksen. Julkisselvitystä sovelletaan konkursseihin, joissa varat on vähissä ja joihin kohdistuu korostunut valvonta- tai selvitysintressi. Uuden lain tultua voimaan myös pesänhoitajan asema konkurssimenettelyssä vahvistui. Pesänhoitajan lisääntynyt valta on aiheuttanut sen, että tuomioistuimen rooli on siirtynyt aavistuksen taka-alalle suhteessa pesänhoitajaan. (Koulu, Havansi, Korkea-aho, Lindfors & Niemi 2009, 121.)

Tavallinen kansalainen ajattelee konkurssia harvemmin oikeudellisesta näkökulmasta, vaan nimenomaan liiketaloudellisesta: kannattamaton yritys on joutunut lopettamaan toimintansa. Se miten konkursseihin ja konkurssin tehneisiin yrittäjiin suhtaudutaan, johtuu mielestäni pitkälti kulttuurista. Suomalaiseen kulttuuriin on mielestäni perinteisesti kuulunut tietynlainen pahimpaan varautuminen. Kulttuurisidonnaisista seikoista johtuen epäonnistuminen voidaan nähdä negatiivisempänä asiana kuin kokonaan yrittämättä jättäminen. Konkurssikin nähdään Suomessa melko paljolti nimenomaan yrittäjän tai yritysjohtajan epäonnistumisena. Todelli-

suudessa konkurssin syitä voi olla lukemattomia; raaka-aineiden kustannusten yllättävä nousu kääntää voitollisen liiketoiminnan tappiolliseksi, uusi tekniikka tekee ennen kannattavasta liiketoiminnasta kannattamatonta, yrityksen hyvä sijainti muuttuu muuttoliikkeen tai uusien liikennesuunnitelmien myötä huonoksi ja niin edelleen. Myöskään paljoa myötätuntoa ei Suomessa konkurssin tehneelle yrittäjälle suoda, toisin kuin konkurssin johdosta irtisanotuille työntekijöille. Konkurssin tehnyt yrittäjä saattaa tuntea taloudellisten vaikutusten isäksi myös häpeää, sillä konkurssiin liittyvä epäonnistujan leima on Suomessa melko yleistä. Varsinkin useamman konkurssin tehnyttä yrittäjää saatetaan pitää jo varsin omituisena. Tilanne lienee toinen esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa ehkä enemmän arvostetaan yritteliäisyyttä ja itsensä esilletuontia. Toki asenteet lienevät Suomessakin lievenemään päin. Nykyisessä taantumatilanteessa konkurssi nähdään jo kenties enemmän olosuhteista riippuvana tapahtumana kuin henkilökohtaisena epäonnistumisena. Yhdeksänkymmentäluvun laman aikaan tilanne oli vielä toisenlainen, ja irtisanotut työntekijät nähtiin ikään kuin uhreina, kun taas konkurssin tehneet olivat alun perinkin ryhtyneet yrittäjiksi omalla vastuullaan.

Suoritin oikeustradenomiopintoihin kuuluvan työharjoittelun Espoon käräjäoikeudessa 1.2.2012 alkaen. Kolmen kuukauden harjoittelujakson jälkeen aloitin käräjäsihteerin tehtävissä insolvenssiasioita käsittelevässä tiimissä. Espoon käräjäoikeudessa toteutetaan työnkiertoa siten, että kukin käräjätuomari ja käräjäsihteerin työskentelee noin kahden vuoden rikososastojakson vastapainoksi noin neljän vuoden jakson siviiliosastolla. Työnkierron vuoksi vaihtuvuus tiimeissä on välillä suurta, mikä voi aiheuttaa hankaluuksia insolvenssiasioita käsittelevässä tiimissä. Insolvenssiasiat ovat sihteerin kannalta monivaiheisia ja käsittelyajoiltaan suhteellisen pitkiä. Espoon käräjäoikeudesta on puuttunut yksityiskohtainen konkurssimenettelyohje, joten ehdotin sellaisen laatimista insolvenssi tiimissä työskentelevien käräjäsihteerien käyttöön. Aiemmin sihteeereillä on ollut käytössä lyhyt konkurssiasioiden pikaohje, joka on osoittautunut monessa menettelyn vaiheessa liian suppeaksi.

Opinnäytetyöni jakautuu kahteen osaan, teoreettiseen osaan sekä käräjäsihteerien käyttöön tarkoitettuun yksityiskohtaiseen ohjeeseen. Teoreettisen osan tarkoituksena on käsitellä konkurssimenettelyä nimenomaan tuomioistuimen kannalta konkurssiasian vireilletulosta menettelyn päättymiseen asti. Lisäksi se toimii yleiskatsauksen lisäksi tukena yksityiskohtaiselle ohjeelle. Opinnäytetyön käytännön osio on käräjäsihteeereille tarkoitettu konkurssiohje, jossa käydään yksityiskohtaisesti läpi käräjäoikeudessa tehtävät toimet menettelyn eri vaiheissa.

Konkurssimenettelyssä käräjäsihteerillä on merkittävä rooli. Koska konkurssiasiat ovat luonteeltaan kiireellisiä, on tuomari-sihteerin -työpareilla oltava selkeä työnjako ja toimiva yhteistyö. Konkurssimenettelyssä käräjäsihteeriltä vaaditaan erityistä tarkkuutta esimerkiksi lakisääteisten määräaikojen noudattamisessa, joita konkurssimenettelyn edetessä tulee vastaan useita. Käräjäsihteerin vastaa itsenäisesti kuulutusten ja rekisterimerkintöjen tekemisestä sekä

toimii niin sanotusti informaatiolähteenä. Koska konkurssimenettelyn eri vaiheet vaativat käräjäsihteeriltä erilaisia toimenpiteitä riippuen konkurssimenettelyn vaiheesta, on opinnäytetyön käytännön osion ohje tarkoitettu nimenomaisesti käräjäsihteerien käyttöön. Ohjeen tarkoituksena on helpottaa käräjäsihteerien käytännön työskentelyä ja toimia tukena mahdollisissa vastaantulevissa ongelmatilanteissa, esimerkiksi konkurssiin liittyvissä pakkokeinoissa. Koska Espoon käräjäoikeuden työntekijöiden sisäinen kierto osastojen välillä saattaa tuoda paljon vaihtuvuutta myös insolvenssiin, on ohjeen oleellisuutta tarkoituksena myös avustaa toisista tiimeistä insolvenssiin siirtyneitä käräjäsihteejä työskentelemään mahdollisimman oma-aloitteisesti jo alusta alkaen.

Johtuen opinnäytetyön aiheesta ja sisällöstä opinnäytetyö on luonteeltaan lähinnä toiminnallinen eikä niinkään tutkimuksellinen, jolloin mielestäni ei ole ollut oleellista kuvata ja eritellä erilaisia tutkimusmenetelmiä. Sen sijaan aiheeseen sopivampaa on kuvata lähtötilannetta käräjäoikeudessa sekä projektin eli ohjeen laatimisen tavoitteita, työvaiheita ja dokumentointia. Suurin haaste opinnäytetyössäni on työn kaksiosaisuus. Tarkoitukseni on rakentaa työ siten, että osat täydentävät toisiaan ja muodostavat loogisen kokonaisuuden ilman turhia päällekkäisyyksiä. Tavoitteena on, että käräjäsihteerille, jolle konkurssimenettely on tuntematon, saisi teoriaosuuden luettuaan kuvan siitä, kuinka konkurssiprosessi tuomioistuimessa etenee.

2 Konkurssiasioden käsittely Espoon käräjäoikeudessa

Espoon käräjäoikeuteen saapuvat konkurssiasiat ovat olleet lievässä, mutta selkeässä kasvussa koko 2000-luvun loppupuolen. Vuonna 2008 konkurssihakemuksia saapui Espoon käräjäoikeuteen 150 ja vuonna 2012 saapuneita konkurssiasioita oli jo 188, joten prosentuaalisesti kasvu on ollut merkittävää. Konkurssien osuus kaikista hakemusasioista sen sijaan on vähentynyt vuoden 2008 noin 11 prosentista vuoden 2012 noin 8,06 prosenttiin, mikä johtunee kaikkien siviiliasioden suuresta kasvusta Espoon käräjäoikeudessa. Vuonna 2007 siviiliasioita saapui Espoon käräjäoikeuteen yhteensä 10 988, kun vuonna 2012 lukumäärä oli noussut jo 21698:aan. (Espoon käräjäoikeuden vuosikertomus 2011, 2012.)

Konkurssihakemusten määrän Espoon käräjäoikeudessa voi havaita olevan melko suoraan verrannollinen maan taloudelliseen tilanteeseen. Esimerkiksi taloudellisen nousukauden aikaan vuosina 1986 - 1989 konkurssien määrä koko Suomessa vaihteli 2500:n ja 2800:n välillä vuosittain. Yhdeksänkymmentäluvun lamavuodet toivat tilanteeseen selkeän muutoksen, ja jo vuonna 1991 Suomessa asetettiin konkurssiin 6255 yritystä. Vuonna 1992 saavutettiin konkurssimäärien huippu, kyseisenä vuonna asetettiin konkurssiin 7391 yritystä. Yhdeksänkymmentäluvun lopussa konkurssien määrä palautui lähelle 80-luvun lopun tasoa ja väheni edelleen 2000-luvulla ollen matalimmillaan vuonna 2007, jolloin konkurssiin asetettiin 2 254 yritystä. Vuoden 2008 syksyllä alkanut finanssikriisi ja sitä seurannut maailmanlaajuinen taantuma ovat

vaikuttaneet konkurssien määrään niin Suomessa kuin Espoosakin jälleen konkurssihakemusten ja konkurssiin asetettujen yritysten lukumäärän kasvuna. Vuodesta 2008 konkurssien määrä koko Suomessa onkin ollut tasaisessa kasvussa. Espoon käräjäoikeudessa konkurssihakemusten ja asetettujen konkurssien lukumäärät ovat noudatelleet samaa linjaa koko Suomen konkurssimäärien kanssa, ja vuodesta 2008 alkaen Espoon käräjäoikeuteen saapuneiden konkurssihakemusten määrä on lisääntynyt, samoin kuin konkurssiin asetettujen yritysten lukumäärä. (Tilastokeskus, 2013.)

Konkurssiasioiden lukumäärän ollessa kasvussa myös käsittelyajat ovat pidentyneet. Vuonna 2008 konkurssiasian keskimääräinen käsittelyaika Espoon käräjäoikeudessa oli 5,2 kuukautta ja vuonna 2012 käsittelyaika oli 7,8 kuukautta. Käsittelyajat ovat pidentyneet vuosittain lukuun ottamatta vuotta 2010, jolloin käsittelyaika hieman lyheni edellisestä vuodesta 6,9 kuukauteen. Konkurssiasioiden käsittelyajat Espoon käräjäoikeudessa olivat vuonna 2012 kolmanneksi pisimmät kaikista hakemus-, riita- ja rikosoikeudellisista asioista. Konkurssiasioita pidemmät käsittelyajat olivat laajoilla riita-asioilla (10,2 kuukautta) sekä avioerohakemuksilla (8,0 kuukautta). Lisäksi lähes kaikkien muiden riita- ja rikosoikeudellisten asioiden käsittelyajat olivat vuonna 2012 lyhentyneet edellisvuodesta konkurssiasioiden käsittelyaikojen edelleen pidentyessä. (Espoon käräjäoikeuden vuosikertomus 2011, 2012.)

Voisi ajatella, että pitkien käsittelyaikojen syynä saattaisi olla käräjäoikeuteen saapuvien hakemusten määrällinen kasvu, vaikka joidenkin muiden riita- ja rikosoikeudellisten asioiden käsittelyajat ovat kuitenkin jopa lyhentyneet. Tarkasteltaessa käsittelyaikojen pidentymistä on kuitenkin otettava huomioon tuomioistuimesta riippumattomat syyt eli käytännössä velallisen osuus konkurssimenettelyn etenemisen nopeuteen tai laajaa selvittelyä vaativa konkurssipesä. Jos velallinen laiminlyö myötävaikutusvelvollisuuttaan, esimerkiksi välttelemällä pesänhoitajaa ja viivyttämällä pesäluettelon vahvistamista allekirjoittamisellaan, pitenee konkurssiasian käsittelyaika käytännössä väkisin. Konkurssiasian käsittelyn keston vaikuttavatkin ennen juuri kyseisenlaiset tuomioistuimesta riippumattomat syyt.

Huomioon on kuitenkin ennaltaehkäisevästi otettava myös edellä mainittujen tilanteiden lisäksi mahdolliset tuomioistuimesta riippuvat tekijät. Koska konkurssiasiat ovat luonteeltaan kiireellisiä, ei konkurssiasioiden käsittely saa viivästyä tuomioistuimesta johtuvista syistä. Tällaisia tilapäisiä viivästyksiä voisi ajatella aiheuttavan esimerkiksi insolvenssiin henkilökunnan vaihtuvuus, jolloin hiljaista tietoa ei ehkä saada siirrettyä henkilökunnan välillä tarpeeksi tehokkaasti uusille työntekijöille. Tämä puolestaan saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa käräjäsihteeriltä saattaisi jäädä jokin lakisääteinen rekisterimerkintä tai ilmoitus kokonaan tekemättä. Tästä syystä tuomioistuimen toiminnan kannalta on tärkeää, että on olemassa koko konkurssimenettelyn kattava laaja ohje, johon käräjäsihteerit voivat nojautua missä tahansa konkurssimenettelyn vaiheessa ja mahdollisissa erityistilanteissa.

3 Konkurssiasian vireilletulo ja hakemuksen tutkiminen

Konkurssiasia tulee tuomioistuimessa vireille, kun velkoja tai velallinen jättää konkurssihakemuksen käräjäoikeuteen. Konkurssin hakijana voivat olla joko velkoja tai velallinen itse. Konkurssilain 1 luvun 1 §:n mukaan konkurssiin asettamisesta päättää tuomioistuin velallisen tai velkojan hakemuksesta. Kummassakin tapauksessa konkurssilaisa säädettyjen edellytysten tulee täytyä. Konkursssihakemus on tehtävä kirjallisesti. Hakemus tulee jättää kirjaamoon, mutta sen voi toimittaa myös telekopiolla tai sähköpostilla. Kirjaamon henkilökunta kirjaa hakemuksen Tuomas-asianhallintajärjestelmään ja antaa hakemukselle oman diaarin. Tämän jälkeen hakemus toimitetaan osastolle. Hakemuksesta tulee ilmetä hakijan vaatimus eli konkurssi sekä perustelut erityisesti velallisen maksukyvyttömyydestä. Hakemuksessa on myös ilmoitettava, millä perusteella hakija pitää kyseistä käräjäoikeutta toimivaltaisena. Lisäksi hakemuksessa tulee olla velallisen nimi ja kotipaikka sekä henkilö- tai yritystunnus sekä hakijan tai hänen asiamiehensä prosessiosoite.

Mikäli konkurssin hakijana on velkoja, tulee tällä olla konkurssilaisa säädetty edellytykset täyttyvä saatava velalliselta. Tätä saatavaa kutsutaan hakijasaatavaksi. Saatavan on oltava selvä, riittävän suuri ja vakuudeton. Velkojan hakiessa velallista konkurssiin on velkojan liitettävä hakemukseen selvitys saatavasta, jonka perusteella hän hakee velallista konkurssiin (Könkkölä & Linna 2013, 84). Lisäksi konkurssilain mukaisen velallista koskevan maksukyvyttömyyседellytyksen on täytyttävä.

Velallisen hakiessa itse konkurssia maksukyvyttömyyden osoitukseksi riittää yleensä se, että velallinen ilmoittaa olevansa maksukyvytön. Velallisen on liitettävä hakemukseensa selvitys omaisuudestaan ja sen arvosta, kaikkien velkojan yhteismäärä sekä luettelo suurimmista velkojista ja näiden yhteystiedot. (Könkkölä & Linna 2013, 81.)

Konkurssilain mukaan tuomioistuimella on viran puolesta velvollisuus tutkia, voidaanko velallinen asettaa konkurssiin. Konkurssi voidaan aikaansaada vain tuomioistuimen päätöksellä, joten tuomioistuimella on velvollisuus selvittää konkurssihakemuksen oikeellisuus. Kuitenkin velkojan ja velallisen tehtävänä on esittää tuomioistuimelle selvitys, johon konkurssivaatimus perustuu, ja tuomioistuin on sidoksissa niihin seikkoihin, joihin asianosaiset vetoavat. (Könkkölä & Linna 2013, 145-146.)

Tuomioistuimen velvollisuutena on tutkia, onko velkojan saatava hakukelpoinen ja täyttyvätkö konkurssiin asettamiseen perusteet. Tuomioistuimen on oltava aktiivinen erityisesti silloin, kun velallinen ei vastaa velkojan hakemukseen. Näyttövelvollisuus maksukyvyttömyydestä on

yleisesti ottaen velallisella itsellään, eikä tuomioistuimen tehtävä ole ilman erityistä syytä selvittää, onko velallinen sittenkin maksukykyinen. (Könkkölä & Linna 2013, 147.)

Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö, yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö. Myös kuolinpesä tai konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin. Tässä suhteessa Suomen insolvenssi-oikeus on kansainvälisesti vertailtuna laaja, sillä esimerkiksi Keski-Euroopassa konkurssikelpoisia ovat ainoastaan yritykset (Könkkölä & Linna 2013, 79). Käytännössä kuitenkin myös Suomessa konkurssiin hakeutuu lähinnä yrityksiä. Konkurssiin ei saa asettaa valtiota, kuntaa, kuntayhtymää tai valtion liikelaitoksia (KonkL 1:3).

Konkurssiin ei myöskään voida asettaa valtion kirkkoa tai valtion kirkkoseurakuntaa. Valtion kirkolla tarkoitetaan evankelis-luterilaista sekä ortodoksista kirkkoa. Konkurssilaki myös kieltää asettamasta konkurssiin julkisyhteisöjä tai julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, sillä ne käyttävät julkista valtaa. Pankki- ja vakuutusyhtiöt ovat teoriassa konkurssikelpoisia, mutta käytännössä niiden konkurssiin hakeutumista on vaikeutettu. (Koulu & Lindfors 2010, 65.)

3.1 Tuomioistuimen toimivalta

Konkurssiin asettamista koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä on velallisen yleinen oikeuspaikka. Yhteisöä, säätiötä tai muuta oikeushenkilöä koskevan asian käsittelee kuitenkin se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön hallintoa pääasiallisesti hoidetaan. Jos tämän nojalla ei ole toimivaltaista tuomioistuinta, asian käsittelee se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä velallisen toimintaa on pääasiallisesti harjoitettu tai jonka tuomiopiirissä velallisella on omaisuutta tai jossa asian käsittely olosuhteet huomioon ottaen on muuten tarkoituksenmukaista. (KonkL 7:2.)

Jos velallinen kuuluu konserniin, konkurssiin asettamista koskeva asia voidaan käsitellä sellaisessa muussa tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen samaan konserniin kuuluvan velallisen konkurssiin asettamista koskevassa asiassa, jos käsittely on kyseisessä tuomioistuimessa tarkoituksenmukaista (KonkL 7:3.2). Tarkoituksenmukaisuus voi ilmetä esimerkiksi siten, että konserniyritysten hallintoa ja kirjanpitoa hoidetaan keskitetysti tai että konserniyrityksillä on yhteisiä velkoja tai muita vastuita, joita on järkevämpää käsitellä samassa yhteydessä (Könkkölä & Liukkonen 2000, 18).

On mahdollista, että hakija erehtyy toimivaltaisesta tuomioistuimesta ja jättää konkurssihaikemuksen vireille väärään tuomioistuimeen. Tuomioistuimen on tällöin hakijan pyynnöstä siirrettävä konkurssiasia toimivaltaiseksi katsomaansa tuomioistuimeen. Siirtopäätös edellyttää muodollisesti hakijan pyyntöä, mutta jos hakija ei ymmärrä itse pyyntöä esittää, on tuomioistuimen ohjattava hakijaa esittämään kyseinen pyyntö (Koulu 2004, 131). Espoon käräjäoikeus-

nessa käytäntönä on, että käräjäsihteeri soittaa hakijalle ja tiedustelee, onko hakijalle erehdyntynyt toimipaikasta ja pyytääkö hän siirtoa. Muistan joitakin tapauksia, joissa hakija on ajatuksissaan tai huolimattomuuttaan faksannut hakemuksen väärään paikkaan, vaikka hakemus oli selkeästi osoitettu jollekin toiselle käräjäoikeudelle. Joissain tapauksissa pyyntö on sisällytetty jo konkurssihakemukseen, jolloin hakemuksessa on todettu, että mikäli tuomioistuimien katsoo, että kyseessä on väärä oikeuspaikka, hakija pyytää tuomioistuinta siirtämään asian toimivaltaiseksi katsomaansa tuomioistuimeen.

3.2 Konkurssiin asettamisen edellytykset ja esteet

Tuomioistuimen tulee tutkia, onko konkurssiin asettamiselle edellytykset. Konkurssiin voidaan asettaa velallinen, joka on muuten kuin tilapäisesti maksukyvytön. Velallista on pidettävä maksukyvyttömänä, mikäli velallinen ilmoittaa olevansa maksukyvytön, eikä ilmene erityisiä syitä olla hyväksymättä velallisen ilmoitusta. Velallista on pidettävä maksukyvyttömänä myös silloin, kun velallinen on lakkauttanut maksunsa tai ulosotossa on konkurssihakemuksen tekemistä edeltävän kuuden kuukauden aikana ilmennyt, ettei velalliselta kerry varoja saatavan täydeksi suorittamiseksi. Maksukyvyttömyyttä osoittaa myös se, jos velallinen, joka on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. (KonkL 2:3.1-3.)

Konkurssihakemus ei aina suoraan johda konkurssiin, vaikka konkurssiin asettamisen edellytykset sinänsä täyttyisivätkin. Konkurssilain mukaan velkojan konkurssihakemus on jätettävä tutkimatta, jos saatava on vähäinen ja konkurssimenettely selvästi epätarkoituksenmukainen tai hyvän perintätavan vastainen. Myös vakuus voi olla konkurssiin asettamisen esteenä. Jos velkoja voi ottaa saatavastaan maksun sille asetetusta vakuudesta, ei konkurssiin asettamiselle ole perusteita. Vakuudella on merkitystä vain, jos sen arvo on saatavaan nähden riittävä. Vakuudella voidaan tarkoittaa myös takausta, jos takauksen antajan maksukykyä voidaan pitää riidattomana. (Könkkölä & Linna 2013, 117.)

Selkeä este konkurssiin asettamiselle on tilanne, jossa velallinen ei olekaan maksukyvytön. Pelkkä velallisen ilmoitus omasta maksukyvyystään ei kuitenkaan riitä esteeksi konkurssille, jos velkojalla on osoittaa selkeää näyttöä velallisen maksukyvyttömyydestä. Tällöin velallisen on esitettävä vastanäyttöä omasta maksukyvyystään. Velallinen saattaa esimerkiksi pystyä todistamaan oman maksukykynsä tulevan kohentumaan tulevaisuudessa, jolloin maksukyvyttömyys olisi ollut ainoastaan tilapäistä. Velallinen saattaa myös esimerkiksi olla hankkinut lisärahoitusta, jolla velallinen pystyy selviämään maksuvelvollisuudestaan velkojaa kohtaan. Jos velkoja on aiemmin luopunut oikeudestaan hakea velallista konkurssiin velkojan ja velallisen te-

kemällä erillisellä sopimuksella, voi velkoja vedota myös tällaiseen sopimukseen estääkseen konkurssin. (Koulu ym. 2009, 154-155.)

3.3 Yrityssaneeraushakemuksen vaikutus konkurssihakemuksen käsittelylle

Saneeraus- ja konkurssiasiat kulkevat tuomioistuimessa käsi kädessä. Tämä tarkoittaa, että velallisen myöhemmin jättämä saneeraus- tai konkurssihakemus jaetaan samalle tuomarille, jolle ensin vireille tullut hakemus on jaettu. Lisäksi kansiot yhdistetään kumilangoilla yhdeksi pinoksi, jotta kummankaan käsittely ei vahingossa pääse viivästymään. Yrityssaneerausmenettelyn tarkoituksena on pyrkimys korjata velallisen taloudellinen tilanne pysyvästi. Onnistuessaan saneerausmenettely korvaa konkurssimenettelyn, minkä vuoksi saneerausmenettelyä voidaan pitää ensisijaisena menettelynä konkurssiin nähden. Kun yrityssaneerausmenettely on pantu vireille omalla hakemuksellaan, konkurssihakemuksen käsittelyä lykätään. Olennaista ei ole se, kumpi hakemuksista on tullut ensin vireille, vaan se, ettei konkurssiin asettamispäätöstä ole vielä tehty. (Könkkölä & Linna 2013, 132.)

Saneerausmenettely ei ole kuitenkaan mikään halpa menettely. Useat asianajotoimistot vaikuttavat löytäneen hyvän keinon ansaita rahaa saneeraushakemuksilla. Jotkut toimistot jopa mainostavat ”oletko ajautumassa konkurssiin? Pelasta yrityksesi ja hakeudu yrityssaneeraukseen” -kaltaisilla lauseilla. Herää kysymys onko konkurssiin ajautumassa olevaa yritystä käytännössä ainakaan usein enää mahdollista pelastaa yrityssaneerauksella. Saneeraushakemuksen laatiminen voi maksaa jopa kymmeniä tuhansia euroja. Lisäksi tuomioistuin perii omat käsittelymaksut ja selvittäjä oman palkkionsa, mikäli menettely ylipäättään voidaan aloittaa.

Kun yrityssaneeraushakemus on jätetty, perussääntö on, että konkurssihakemusta ei saa ratkaista, ennen kuin yrityssaneerausasia on ratkaistu (YrSanL 24 §). Koska saneeraushakemuksen voi jättää missä tahansa vaiheessa ennen konkurssiin asettamista, on tiedossa jopa tilanteita, joissa velallinen on ikään kuin viimeisenä keinona konkurssin välttämiseksi jättänyt saneeraushakemuksen kesken konkurssiasian istuntokäsittelyn. Konkurssiasian tila siirretään keskeytykseen heti saneeraushakemuksen tultua vireille. Jos saneeraushakemus ei menesty ja hakemus hylätään, konkurssiasian käsittelyä jatketaan. Mikäli saneerausmenettely päätetään aloittaa, konkurssiasia pidetään keskeytyksessä siihen saakka, kunnes selvittäjän laatima saneerausohjelma on vahvistettu tai hylätty. Jos lopputuloksena on saneerausohjelman vahvistaminen, konkurssiasia raukeaa. (Könkkölä & Linna 2013, 133.)

Saneerausmenettelyn hylkäämispäätökseen on mahdollisuus hakea muutosta valittamalla. Valitus ei estä konkurssiasian ratkaisemista; velallinen voidaan asettaa konkurssiin heti hylkäämispäätöksen jälkeen. Mikäli muutoksenhakutuomioistuin päättää aloittaa saneerausme-

nettelyn, aiheuttaa menettelyn aloittamispäätös heti konkurssin raukeamisen. (YSL 96.2 §, 247/2007.)

Muutoksenhakutilanteiden vuoksi yrityksen saneerausta koskevassa laissa on velallisen suojaksi joitain erityissäännöksiä. Jos velallinen ilmoittaa hakevansa muutosta saneerausmenettelyn hylkäämispäätökseen, on tuomioistuimella mahdollisuus päätöksellään lykätä konkurssiin asettamista. Lykkäyspäätös on mahdollinen ainoastaan painavista syistä. Käytännössä painavina syinä voidaan pitää ainoastaan aloittamisedellytysten tai esteiden arviointiin liittyvää oikeudellista tulkinnanvaraisuutta taikka sellaisia velallisen vetoamia seikkoja, joihin velallinen ei ole voinut vedota käsittelyn aikana. (HE 152/2006 vp.)

4 Konkurssihakemuksen käsittely

Konkurssia koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hakemusasioiden käsittelystä annettuja säännöksiä. Konkurssia koskeva asia on riippumatta siitä, kuka hakemuksen on jättänyt, käsiteltävä niin joutuisasti kuin asia edellyttää. Alkukirjaukset ja asian käsittelyyn liittyvät toimenpiteet tulee tehdä saman päivän aikana, kun hakemus on saapunut. (Konkl 7:4.)

Konkurssihakemuksen käsittely riippuu olennaisesti siitä, onko hakemus velkojan vai velallisen itsensä jättämä. Velallisen tekemän konkurssihakemuksen käsittely on yksinkertaisempaa, koska asiassa ei ole muita osapuolia. Velallisaloitteisessa konkurssihakemuksessa myös istutokäsittely on harvinainen, mutta mikäli tuomioistuin esimerkiksi velallisen kuulemistarpeen vuoksi pitää sitä tarpeellisena, saattaa istutokäsittely nopeuttaa hakemuksen käsittelyä. (Könkkölä & Linna 2013, 139.)

Velkojan hakemuksen käsittely on tuomioistuimen kannalta monivaiheisempaa. Hakemuksen antaminen tiedoksi velalliselle sekä lausumien pyytäminen saattaa lyhyistä määräajoista huolimatta viivästyttää asian ratkaisemista. Velallisen reagointi konkurssihakemukseen vaikuttaa asian jatkokäsittelyyn, etenkin jos velallinen vastustaa hakemusta, koska tällöin asia joudutaan usein viemään istutokäsittelyyn. (Könkkölä & Linna 2013, 140.)

Velkojan tekemän konkurssihakemuksen käsittely alkaa hakemuksen tiedoksiannolla velalliselle (Koulu 2004, 136). Postitiedoksianto on mahdollinen, joskin käytännössä se lienee harvinainen. Espoon käräjäoikeudessa tiedoksianto tapahtuu aina haastemiehen välityksellä myöhempien riitaisuuksien välttämiseksi. Tiedoksiannossa velalliselle tarjotaan tilaisuus seitsemän vuorokauden kuluessa siitä, kun velallinen on todisteellisesti vastaanottanut konkurssihakemuksen, toimittaa kirjallinen lausuma konkurssihakemuksen johdosta. Mikäli velallista ei

tavoiteta, tiedoksianto on mahdollista tehdä sijaistiedoksiantona tai kuuluttamalla Virallisessa lehdessä.

Mikäli velallinen lausumassaan vastustaa konkurssihakemusta eikä anna suostumustaan kirjalliseen menettelyyn, asia käsitellään suullisessa hakemusasian istunnossa yhden tuomarin kokoonpanossa. Istuntokäsittelyyn kutsutaan velallinen sekä hakijavelkoja. Lähtökohtaisesti tapana on, että istunnon ajankohta pyritään sopimaan velallisen ja hakijavelkojan kanssa, mutta koska asia on luonteeltaan kiireellinen, voi käräjäoikeus myös määrätä istuntopäivän. Mikäli velallinen jää pois istuntokäsittelystä, asia voidaan silti ratkaista velallisen läsnä olematta. Hakijavelkojan jäädessä pois istunnosta, asia jätetään sillensä. Velallisella on tällöin kuitenkin oikeus vaatia asian ratkaisemista. (Koulu 2004, 140.)

Konkurssin alkamiseen liittyvien oikeudellisten vaikutusten takia etenkin konkurssiin asettamista koskeva asia on käsiteltävä kiireellisesti. Usein asian käsittelyä viivästyttävät rahoitus- ja maksujärjestelyt, joiden vuoksi velkoja saattaa antaa suostumuksensa lykkäämiselle. Tällöin taustalla voi olla velkojan käytäntö käyttää konkurssin uhkaa eräänlaisena perintämuistutuksena. (Könkkölä & Linna 2013, 144.)

Velkojan konkurssihakemuksen käsittelyä voidaan ilman velkojan suostumusta lykätä enintään yhdellä viikolla. Lykkäämiseen on kuitenkin oltava pätevä syy. Tuomioistuimen on harkittava, millainen syy on riittävän pätevä. Tuomioistuimen tulee harkinnassaan ottaa huomioon velkojille tai velalliselle lykkäyksestä mahdollisesti aiheutuvat riskit. Tilanteessa, jossa velkoja vastustaa lykkäystä, tulee velallisen vaatimuksessaan esittää tarpeeksi yksityiskohtainen selvitys, jotta tuomioistuin voi myöntää lykkäyksen. Vaikka velkoja antaisikin suostumuksensa asian lykkäämiselle, ei toistuvia lykkäyksiä lain esitöissäkään pidetä asianmukaisina. (He 26/2003 vp, 90.)

Konkurssihakemuksen käsittelyn aikana velkoja-aloitteisessa konkurssissa saattaa joissain tapauksissa ilmetä tarve konkurssipesän turvaamiseen ennen konkurssiin asettamista. Useimmiten vaatimuksen turvaamistoimien määräämisestä esittää velkoja joko konkurssihakemuksessaan tai erillisellä vaatimuksella. Turvaamistoimien tarkoituksena on turvata pesän selvitys tai velallisen omaisuudesta kertyvä velkojan jako-osuus. Turvaamistoimi voidaan määrätä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi (KonkL 4:8). Turvaamistoimi voi kohdistua myös velallisen liikkumavapauteen, mutta koska maasta poistuminen on yksilön perusoikeus, on kiellon edellytyksiä tulkittava perusoikeusmyönteisesti. Kielto tulee rajata ainoastaan sellaisiin tapauksiin, joissa kiellon käyttö on todella välttämätöntä. (HE 49/1997, s.11.)

Jotta turvaamistoimi voidaan määrätä, tulee konkurssihakemuksen hyväksymiselle olla ilmeiset perusteet. Jos konkurssihakemus jätetään tutkimatta tai hylätään, tai jos konkurssi pe-

ruuntuu, turvaamistoimimääräys raukeaa. Omaisuuden takavarikointiin tai OK 7:3 §:ssä tarkoitetun turvaamistoimen määräämiseen on edellytyksenä ilmeinen oletus, että velallinen kätkiisi, hävittäisi tai luovuttaisi omaisuutta velkojien vahingoksi tai menettelisi muulla velkojien oikeutta vaarantavalla tavalla.

Velkoja voi vaatia turvaamistointia suullisesti istuntokäsittelyssä tai kirjallisesti konkurssihakemuksen käsittelyn yhteydessä. Tuomioistuin käsittelee vaatimuksen tai hakemuksen kiireellisesti. Lähtökohta on, että velallista kuultaisiin varaamalla tälle lyhyt aika vastauksen antamiseen. Määräys turvaamistoimesta voidaan antaa kuitenkin velallista kuulematta asian ollessa kiireellinen. Turvaamistoimipäätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla, mutta velallisella on mahdollisuus kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä, mutta sen tekeminen ei estä turvaamistoimen täytäntöönpanoa. Kantelua käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin keskeyttää turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanon, mutta tällöinkään itse konkurssihakemuksen käsittely ei keskeydy. (Könkkölä & Linna 2013, 199.)

Jos konkurssihakemuksen hyväksymiselle on ilmeiset perusteet, tuomioistuin voi määrätä tarpeellisessa laajuudessa takavarikkoon myös velallisen kirjanpitokirjat, tositteet ja muun kirjanpitoaineiston sekä velallisen hallintoa koskevat asiakirjat tai tallenteet. Kirjanpito- tai liiketoiminta-asiakirjojen takavarikointia koskeva määräys edellyttää, että on olemassa vaara että velallinen kätkiisi, hävittäisi tai vahingoittaisi mainittua aineistoa tai muuten vaikeuttaisi pesän selvittämistä. Tuomioistuin voi antaa määräyksen takavarikoinnista jo, ennen kuin konkurssi on alkanut. (KonkL 4:8.3.)

5 Konkurssin alkaminen

Ratkaisu konkurssiasiansa voidaan antaa kansliassa tai julistaa istunnossa. Lopputuloksena voi olla hakemuksen hyväksyminen, hylkääminen tai tutkimatta tai sillensä jättäminen. Oli päätös mikä hyvänsä edellä mainituista, on kaikissa päätöksissä oltava mukana muutoksenhakuoikeus. Muutosta ratkaisuun voi hakea se, jolla on asiassa jokin muutoksenhakuinnostressi. (Könkkölä & Linna 2013, 148-149.)

Konkurssiin asettamispäätös on käytännössä kaksiosainen; ensimmäisessä osassa velallinen asetetaan konkurssiin ja toisessa osassa määrätään pesänhoitaja. Asettamispäätöksessä tulee olla merkittynä konkurssiasian vireilletulopäivä sekä päätöksen antamisen kellonaika minuutin tarkkuudella. Kellonaika on tärkeä, jotta tiedetään oikeusvaikutusten tarkka alkamisajan kohta. Vireilletulopäivä taas liittyy mahdolliseen myöhempään takaisinsaantioikeudenkäyntiin. (Koulu 2004, 150.)

Konkurssin oikeusvaikutukset alkavat välittömästi konkurssiin asettamispäätöksessä määrätynä ajankohtana. Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset voidaan jakaa henkilökohtaisiin, varallisuus oikeudellisiin ja prosessioikeudellisiin vaikutuksiin. Konkurssin alettua velallinen menettää oikeuden määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan. Määräysvallan menetys on keskeisin konkurssin aloittamisen varallisoikeudellisista vaikutuksista, velallinen menettää tällöin käyttö- ja hallintaoikeutensa konkurssipesän omaisuuteen. Velallisen omistusoikeus konkurssipesän omaisuuteen kuitenkin säilyy. Henkilökohtaiset oikeusvaikutukset liittyvät velalliseen itseensä. (Koulu 2004, 151.)

Konkurssin alettua velallinen voidaan määrätä tarvittaessa maastapoistumiskieltoon tai velallisen niskoittellessa voidaan käyttää myös pakkokeinoja, kuten vangitsemista. Keskeisin konkurssin prosessioikeudellisista vaikutuksista on konkurssipesän oikeus käyttää puhevaltaa oikeudenkäynneissä, jotka koskevat konkurssipesän varallisuutta. Tämä oikeus kuitenkin palautuu velalliselle, jos konkurssipesä kieltäytyy käyttämästä puhevaltaa. (KonkL 4:11.)

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset pysyvät voimassa myös silloin, kun konkurssiin asettamista koskevaan päätökseen haetaan muutosta. Oikeusvaikutukset kuitenkin lakkaavat konkurssin peruuntuessa tai rautessa. Oikeusvaikutukset lakkaavat tässä tapauksessa siitä hetkestä, kun tuomioistuin on antanut päätöksen konkurssin peruuntumisesta tai raukeamisesta. Tällaisessakin tilanteessa tuomioistuin voi erityisestä syystä määrätä oikeusvaikutusten pysyvän voimassa kunnes päätös on lainvoimainen tai kunnes asiassa toisin määrätään. (Könkkölä & Linna 2013.)

Konkurssin alkamisesta aiheutuvia oikeusvaikutuksia velallista kohtaan voidaan mielestäni pitää kohtalaisen radikaaleina. Insolvenssimenettelyn tulee antaa asianosaisille riittävät menettelylliset oikeusturvan takeet (Koulu ym. 2009. 146). Perustuslaissa puhutaan asianmukaisesta menettelystä. Perustuslain 21 §:ssä mainitaan asianosaisen oikeus saada perusteltu päätös ja muutoksenhakuoikeus. Espoon käräjäoikeudessa käytäntönä on, että asettamispäätös lähetetään usein ainoastaan pesänhoitajalle, jonka vuoksi mieleeni nousee väkisinkin kysymys velallisen oikeusturvan toteutumisesta.

5.1 Pesänhoitaja

Tuomioistuin määrää konkurssipesälle pesänhoitajan konkurssin alkaessa. Pesänhoitaja on luonnollinen henkilö, joka on esteetön toimimaan kyseisessä tehtävässä. Pesänhoitajan ei tarvitse olla lakimies. Kokenut asianajajakin voi olla huono pesänhoitaja, mikäli hänen kokemuksensa on olematonta. Olennaista on, että pesänhoitajaksi määrättävällä on tehtävään vaadittava kyky, taito ja kokemus. Käytännössä pesänhoitajiksi määrätyt ovat kuitenkin lähes säännönmukaisesti insolvenssioikeuteen erikoistuneita lakimiehiä. Pesänhoitajan esteettömyydellä

tarkoitetaan, että pesänhoitaja ei saa olla velalliseen tai velkojaan sellaisessa suhteessa, joka on omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden taikka tasapuolisuuttaan velkojia kohtaan (KonkL 8:5.1). Pesänhoitaja ei myöskään saa olla velallis- tai velkojayhtiön hallituksen jäsen tai vastaavassa asemassa oleva, eikä hänellä saa olla toimeksianto- ja velalliselta tai vahvaa sidonnaisuutta velkojaan (Könkkölä & Linna 2013, 659).

Pesänhoitajan lakisääteiset tehtävät on lueteltu konkurssilain 14 luvussa. Luettelo ei kuitenkaan ole tyhjentävä. Pykälän 5 kohdassa 9 mainitaan, että pesänhoitajan tulee hoitaa pesän juoksevaa hallintoa ja suorittaa muut pesänhoitajalle tässä tai muussa laissa säädetty tai muuten pesänhoitoon kuuluvat tehtävät. Lyhyesti sanottuna pesänhoitajan tehtäviin kuuluu pesän omaisuuden haltuunotto, velallisen saatavien periminen ja omaisuusselvityksen eli pesäluettelon ja velallisselvityksen tekeminen sekä velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen. (Koulu ym.2009, 251-252.)

Ennen pesänhoitajan määräämistä tuomioistuimen on kuultava suurimpia velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä sekä harkintansa mukaan velallista ja muita velkojia. Kuulemisessa voi asian joutuisan käsittelyn edistämiseksi käyttää puhelinta tai sähköpostia. Tuomioistuimen määrätessä pesänhoitajan tuomioistuimen on annettava pesänhoitajalle todistus hänen määräämisestään tehtävään. Todistus on henkilökohtainen, eikä pesänhoitaja voi luovuttaa sitä toiselle henkilölle. Todistus toimitetaan pesänhoitajalle samalla kuin asettamispäätös ja kuulutusasiakirja.

Konkurssilain mukaan konkurssipesään on mahdollista määrätä myös useampia pesänhoitajia, mikäli tämä on tarpeellista esimerkiksi tehtävän laajuuden perusteella. Useampi pesänhoitaja voidaan määrätä jo heti konkurssin alkaessa tai pesänhoitajia voidaan määrätä erikseen myöhemmässä vaiheessa. Konkurssiasian alkaessa määrätty pesänhoitajat toimivat koko konkurssihallinnon ajan yhtäläisin oikeuksin tai jaetulla toimivallalla. Myöhemmin nimetty erillinen pesänhoitaja saa saman aseman kuin aiempi, ellei myöhemmin määrätyn tehtäviä ole erikseen rajoitettu esimerkiksi tiettyihin asioihin tai tietyksi ajanjaksoksi. Pesänhoitajien enimmäismäärää ei ole säädetty. (Könkkölä & Linna 2013, 665.) Käytännössä usean pesänhoitajan määrääminen samaan konkurssipesään on melko harvinaista. Omalle kohdalleni kyseisenlaista tilannetta ei ole sattunut kertaakaan.

Pesänhoitajan on kahden kuukauden kuluessa konkurssiin asettamisesta laadittava pesäluettelo ja velallisselvitys. Pesäluettelon tarkoituksena on antaa todenmukainen kuva velallisen taloudellisesta tilanteesta konkurssin alkaessa. Pesäluettelon liitteenä on useimmiten yhteen veto tai tiivistelmä varoista ja veloista, etenkin pesäluettelon ollessa laaja. (KonkL 9:1,2.)

Velallisselvityksen tarkoituksena on selvittää velallisen perustiedot sekä konkurssin kannalta olennainen toiminta ennen konkurssia. Jos selvitystä ei saada pesän laajuuden tai muun syyn vuoksi valmiiksi määräajassa, voi tuomioistuin pesänhoitajan pyynnöstä pidentää selvityksen laatimisen määräaika. Määräajan pidentäminen saattaa olla perusteltua erityisesti, jos konkurssi on mahdollisesti raukeamassa, sillä raukeamisesitystä ei voi tehdä, ennen kuin velallisselvitys on laadittu. Selvityksestä tulee käydä ilmi velallisen toiminnan olennaiset piirteet, konkurssin pääasialliset syyt, velallisen kirjanpidon hoitaminen, velallisen läheisille maksetut palkat ja palkkiot sekä velallisen toiminnan ja tilien tarkastukset. (Könkkölä & Linna 2013, 238.)

Konkurssipesän ollessa laaja, velallisen kirjanpidon ollessa puutteellinen, tai muusta erityisestä syystä, pesänhoitaja ei välttämättä kykene laatimaan pesäluettelo ja velallisselvitystä kahden kuukauden määräajassa. Tällöin pesänhoitaja toimittaa käräjäoikeudelle pyynnön pesäluettelon ja velallisselvityksen määräajan pidentämiseksi. Määräaika on mahdollista pidentää niin monta kertaa kuin on tarpeen, eikä pidentämisaikaa ole rajattu. Määräajanpidennyspäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (Könkkölä & Linna 2013, 237). Espoon käräjäoikeudessa on käytäntönä, että pidennys myönnetään käyttäen määräajan pidentäminen -leimaa. Erillistä ratkaisiasiakirjaa ei siis tarvita. Päätösleiman saa kuitenkin allekirjoittaa ainoastaan käräjätuomari. Käräjäsihteerin tulee huolehtia uuden määräpäivän toimittamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin. Konkurssilain mukaan tuomioistuin voi myös omasta aloitteestaan pidentää määräaika, etenkin laajassa pesässä. Espoon käräjäoikeudessa ei kuitenkaan ole tapana niin tehdä.

Pesäluettelo on velallisen allekirjoituksellaan vahvistettava oikeaksi. Pesänhoitajan vaatimuksesta tuomioistuin voi määrätä, että velallisen on pesäluettelon allekirjoittamisen sijasta saavuttava tuomioistuimeen ja siellä valallaan tai vakuutuksellaan vahvistettava pesäluettelo oikeaksi (KonkL 4:6.2). Pesänhoitajan ei tarvitse ilmoittaa tuomioistuimelle vaatimukseen liittyviä syitä. Mikäli velallinen ei saavu istuntokäsittelyyn tai ei suostu antamaan valaa tai vakuutusta, voi pesänhoitaja esittää vaatimuksen pakkokeinojen käyttämisestä. Ensisijainen pakkokeino on käytännössä uhkasakon asettaminen.

Mikäli velallisen on saavuttava tuomioistuimeen, pesänhoitajan tiloihin tai velallisen omiin toimitiloihin antamaan tietoja pesästä, hänelle on annettava konkurssipesän varoista kohtuullinen korvaus niistä tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista, jotka hänelle ovat aiheutuneet. Toimeentulokustannuksilla tarkoitetaan lähinnä ruoka- ja majoittumiskustannuksia. Kulut korvataan konkurssilain 4 luvun mukaisesti konkurssipesän varoista.

Kun pesäluettelo on valmistunut, eikä konkurssi ole rauennut, pesänhoitaja määrää päivän johon mennessä velkojien on valvottava saatavansa. Valvontamenettely on pesänhallintoon

kuuluva toimi, eikä niinkään kuulu tuomioistuimen tehtäviin. Tuomioistuimen rooli tulee esille vasta valvontoja vahvistettaessa. Valvontapäivä on aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua pesänhoitajan määräyksestä. Pesänhoitaja toimittaa valvontakulusta koskevan ilmoituksen tuomioistuimelle. Kun ilmoitus saapuu, tuomioistuimen tulee huolehtia konkurssivalvontaa koskevien tietojen toimittamisesta julkaisurekisteriin sekä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin viivytyksettä. Myös julkisselvityksessä voidaan toimittaa konkurssivalvonta. Tällöin valvonnan määröpäivän määrää julkisselvittäjä. (Könkkölä & Linna 2013, 400-402.)

5.2 Pakkokeinot

Tarkasteltaessa pakkokeinoja konkurssiasioissa on otettava huomioon, että vanhan pakkokeinolain kumoava uusi pakkokeinolaki astuu voimaan 1.1.2014. Vertailtaessa uutta ja nykyistä pakkokeinolakia keskenään vaikuttaa siltä, että uuden pakkokeinolain vaikutukset konkurssi-asioiden tulevat jäämään melko vähäisiksi. Uuden pakkokeinolain merkittävimmät uudistukset liittyvät salaisiin pakkokeinoihin kuten telekuunteluun, televalvontaan ja tekniseen tarkkailuun. Uusi pakkokeinolaki antaa muun muassa poliisille valtuudet asentaa rikoksesta epäillyn tietokoneelle vakoilu- ja seurantaohjelmia. Uusi pakkokeinolaki onkin herättänyt jonkin verran arvostelua kansalaisten tietoturvan heikentämisestä, sillä käytännössä se antaa poliisille oikeuden tietomurtoihin. Kyseisillä pakkokeinoilla on kuitenkin erittäin vähän tai ei lainkaan merkitystä konkurssiasioiden kannalta.

Sen sijaan huomioon otettava ero uudessa pakkokeinolaissa konkurssiasioiden kannalta on hukkaamiskiellosta luopuminen. Käräjäoikeudella on nykyisen konkurssilain mukaan mahdollisuus määrätä velalliselle hukkaamiskielto, jos on syytä epäillä velallisen pyrkivän välttämään velan maksamista hävittämällä tai kätkemällä omaisuuttaan. Nykyisen pakkokeinolain mukaan oikeus voi myös määrätä omaisuutta vakuustakavarikkoon, jos hukkaamiskieltoa ei pidetä riittävänä toimenpiteenä. Vakuustakavarikkoon määrätty omaisuus otetaan ulosottoviranomaisen haltuun. Uudesta pakkokeinolaista hukkaamiskielto puuttuu siis kokonaan, jolloin lain ainoaksi turvaamistoimeksi jää vakuustakavarikko. Toisaalta vakuustakavarikon käsitettä on laajennettu uudessa laissa siten, että hukkaamiskiellon perusteet on suoraan siirretty vakuustakavarikon perusteiksi. Hukkaamiskiellosta luopumista on perusteltu säännösten ja termien selkiyttämällä sekä omaisuuden turvaamisen parantamisella. Uusi pakkokeinolaki tulee edistämään myös velallisen oikeusturvaa, sillä uuden lain mukaan velallisella on oikeus vaatia vakuustakavarikon aikana tuomioistuinta ratkaisemaan, onko vakuustakavarikkoa syytä pitää edelleen voimassa.

Velallisella ja tämän edustajilla on myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuus, jotta pesänhoitaja saa tarpeelliset tiedot voidakseen hoitaa hänelle lain nojalla annetut tehtävät. Mikäli

velallinen rikkoo myötävaikutusvelvollisuutensa eli niskoittelee, on tuomioistuimen määrättävä velallinen pakkokeinojen uhalla täyttämään velvollisuutensa. Pakkokeinovaatimus on aina tultava pesänhoitajalta, eikä velkojilla ole oikeutta vaatia pakkokeinoja velallista vastaan. (KonkL 4:5.)

Pakkokeinoissa kuulemismahdollisuuden varaaminen velalliselle on olennainen osa oikeusturvaa, minkä vuoksi kuulemismahdollisuudesta voidaan poiketa ainoastaan, mikäli velallinen pakoilee tai on tietymättömissä. Velallisen voidaan katsoa pakoilevan tai olevan tietymättömissä, jos velallista on yritetty tavoittaa paikoista, joista hänet yleensä on tavoitettu, mutta on käynyt ilmi hänen yrittävän tietoisesti vältellä velvollisuuksiaan (KonkL 4:11). Usein pesänhoitaja on luetellut vaatimuksessaan esimerkiksi ne paikat, joista pesänhoitaja on yrittänyt velallista saada kiinni. Jää tuomioistuimen harkittavaksi, voidaanko katsoa, että kyseessä on tietoinen välttely.

Pakkokeinoja koskeviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla, mutta päätöksistä saa kuitenkin ylimääräisenä muutoksenhakukeinona kannella ilman määräaika. Ensisijainen pakkokeino konkurssimenettelyssä on uhkasakon asettaminen. Velallista tulee kuulla uhkasakko-vaatimuksesta haastemiehen välityksellä, mutta mikäli velallinen on tietymättömissä, voi uhkasakko-vaatimuksen käsitellä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Uhkasakko kohdistetaan päätösvaltaa käyttävän toimielimen jäseneseen tai toimitusjohtajaan, tai velallisyrietyksessä vastaavassa asemassa olevaan henkilöön. Konkurssilaisissa ei ole määritelty uhkasakon suuruutta, mutta uhkasakko tulee asettaa rahamäärältään kiinteänä ottaen huomioon sakotetun maksukyky (KonkL 4:11.2). Päätös uhkasakon asettamisesta tulee antaa velalliselle haastemiehen välityksellä tiedoksi. Kun tiedoksianto on tapahtunut, tulee pesänhoitajalle kertoa tiedoksiannon tapahtuneen. Tällöin jää pesänhoitajan harkittavaksi se, missä vaiheessa vaatia uhkasakkoon tuomitsemista, mikäli velallinen edelleen välttelee.

Mikäli pesänhoitaja ilmoittaa, että velallinen ei ole edelleenkaan noudattanut päävelvoitettaan, tulee uhkasakko tuomita maksettavaksi. Uhkasakko voidaan tuomita asetettua pienempänä, jos päävelvoitetta on olennaiselta osalta noudatettu tai velvoitetun maksukyky on merkittävästi alentunut tai jos uhkasakon määrän alentamiseen on muu perusteltu syy. (OK 32:1.)

Mikäli velallinen jatkaa niskoitteluaan uhkasakosta huolimatta, tuomioistuin voi pesänhoitajan vaatimuksesta määrätä velallisen vankeuteen, kunnes velallinen on täyttänyt velvollisuutensa. Velallinen voidaan uhkasakkoa asettamattakin määrätä vankeuteen, jos on ilmeistä, että velallinen niskoittelee uhkasakosta huolimatta. (KonkL 4:11.2.)

Velallista ei saa pitää samassa konkurssiasiassa vangittuna enempää kuin yhteensä kuusi kuukautta. Jos velallinen luopuu niskoittelusta aiemmin, pesänhoitaja ilmoittaa asiasta käräjäoi-

keudelle, jonka on jatkettava asian käsittelyä viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun velallinen on ilmoittanut luopuvansa niskoittelusta. Velallinen on päästettävä vapaaksi heti, kun edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Velalliselle on ilmoitettava, että niskoittelusta luopumisen vuoksi asian käsittelyä jatketaan. (KonkL 4:11.2.)

6 Menettelyn päätyminen tuomioistuimessa

Pidemmälle edennyt konkurssimenettely päättyy konkurssin raukeamiseen, jakoluettelon vahvistamiseen, julkisselvitykseen siirtymiseen tai harvinaisissa tapauksissa tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon. Menettelyn päättymisellä tässä tarkoitetaan nimenomaisesti tuomioistuinkäsittelyn päättymistä. Konkurssi itsessään voi tuomioistuinkäsittelyn jälkeen jatkua muun muassa lopputilitykseen saakka, jolloin kyseessä on täysimittainen, säännönmukaisesti päätynyt konkurssi. Konkurssin raukeaminen tai päätyminen sovintoon ovat konkurssin erityisiä päättymistapoja, jolloin kyseessä on enneaikaisesti päätynyt konkurssi. Sovinnossa ja konkurssin raukeamisessa konkurssiprosessi keskeytyy eikä lopputilitystä tehdä. Useimmiten menettelyn päättymisen syynä on juuri konkurssin raukeaminen. (Könkkölä & Linna 2013, 269.)

Konkurssilain mukaan konkurssimenettely voi päättyä myös konkurssin peruuntumiseen, mikäli peruuntumiselle on pätevä syy. Peruuntumisella tarkoitetaan tässä yhteydessä asettamisen jälkeen tehtyä peruutusta. Edellytyksenä on että peruutus on tehty kahdeksan vuorokauden kuluttua asettamispäätöksestä. Peruutushakemus on tultava velallisaloitteisessa konkurssissa velalliselta itseltään, tai velkoja-aloitteisessa konkurssissa konkurssihakemuksen tehneeltä velkojalta sekä velalliselta yhdessä ja sen johdosta on kuultava pesänhoitajaksi määrättyä henkilöä.

6.1 Konkurssin raukeaminen

Usein tuomioistuinkäsittely päättyy varojen puutteessa konkurssin raukeamiseen. Pesänhoitaja esittää konkurssin raukeamista, mikäli konkurssipesässä on niin vähän varoja, ettei konkurssin jatkamista voida pitää tarkoituksenmukaisena, eikä kukaan velkojista ole suostunut ottamaan kustannuksia vastattavakseen. Käräjätuomari päättää, tarvitseeko velalliselle, velkojille tai konkurssiasiamiehelle varata tilaisuus esityksen johdosta tulla kuulluksi, mutta useimmiten jo esityksestä käy ilmi, ettei esitystä ole vastustettu. Raukeamista voi pesänhoitajan lisäksi esittää myös velallinen, velkoja tai konkurssiasiamies, jolloin kuulemisvelvollisuus on suurempi. (Könkkölä & Linna 2013, 285.)

Raukeamisesityksen edellytyksenä on, että pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu, joskaan pesäluettelon ei tarvitse olla velallisen oikeaksi vahvistama. Tuomioistuimelle pesänhoitaja toimittaa pesäluettelon ja velallisselvityksen useimmiten raukeamisesityksen liitteenä. Rau-

keamisesityksessä tulee olla myös pesänhoitajan arvio konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista pesän varoista (Nenonen 2004, 17-18). Tuomioistuimen päätöksessä, jolla konkurssi on määrätty raukeamaan, on muutoksenhakuoikeus, mutta mikäli raukeamisesitys hylätään, ei muutosta saa hakea. Samassa konkurssissa on kuitenkin mahdollisuus hakea uudelleen konkurssin raukeamista, mutta mikäli olosuhteissa ei ole tapahtunut oleellista muutosta, hakemuksen menestymismahdollisuudet lienevät heikot (Könkkölä & Linna 2013, 285).

6.2 Julkisselvitys

Pääsääntöisesti konkurssipesän pesänselvitys tapahtuu pesänhoitajan ja velkojien johdolla, mutta perustellusta syystä, esimerkiksi konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi, konkurssiasiamies voi esittää julkisselvitykseen siirtymistä. Kyseessä on tuolloin täysmittainen julkisselvitys, jossa konkurssipesän selvittäminen etenee lopputilitykseen asti. Julkisselvityksessä konkurssipesän hallinnon hoitaminen siirtyy konkurssiasiamiehen määräämälle julkisselvittäjälle, jolloin pesänhoitajan määräys ja velkojien päätösvalta lakkaavat. (KonkL 11:1.)

Päätöksen julkisselvitykseen siirtymisestä tekee tuomioistuin. Samalla päätöksellä usein vahvistetaan pesänhoitajalle maksettavan palkkion määrä, jossa noudatetaan konkurssin raukeamista koskevia säännöksiä. Päätökseen, jolla konkurssimenettely on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä, ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä ei voi myöskään kannella, mutta tarvittaessa velkojilla on oikeus pyytää velkojien hallinnon palauttamista. (KonkL 11:5.)

Konkurssipesän hallinnon palauttaminen tarkoittaa, että menettely siirtyy takaisin normaali-menettelyyn ja hallinto palautuu takaisin velkojille. Esityksen konkurssipesän hallinnon palauttamisesta tekee konkurssiasiamies tai joku velkojista. Perusteena esitykselle on yleensä se, että julkisselvityksen aikana havaitaan, että pesän varat riittävät konkurssimenettelyn kustannuksiin. Konkurssiasiamies toimittaa esityksen velalliselle ja suurimmille velkojille, mutta jos esityksen tekee joku velkojista, tuomioistuin varaa konkurssiasiamiehelle ja julkisselvittäjälle sekä mahdollisesti velalliselle ja velkojille tilaisuuden tulla kuulluksi. (Könkkölä & Linna 2013, 336.)

Päätöksen konkurssipesän hallinnon palauttamisesta tekee tuomioistuin. Päätöksessä tuomioistuimen tulee samalla määrätä konkurssipesälle uudelleen pesänhoitaja. Päätökseen, jolla konkurssipesä on palautettu takaisin velkojien hallintoon, ei saa hakea muutosta valittamalla, koska normaalimenettelyyn palaaminen ei käytännössä voi loukata kenenkään oikeuksia. (Könkkölä & Linna 2013, 337.)

6.3 Jakoluettelon vahvistaminen

Mikäli konkurssipesässä on riittävästi varoja konkurssin loppuun viemiseksi, tuomioistuin vahvistaa pesähoitajan laatiman jakoluetteloehdotuksen. Pesähoitajan on toimitettava jakoluettelo tuomioistuimelle kolmen kuukauden kuluessa jakoluetteloehdotuksen määräpäivästä. Mikäli asianosaisten kuuleminen on esimerkiksi sovintoneuvottelujen vuoksi kesken, tulee pesähoitajan ilmoittaa siitä tuomioistuimelle. (Könkkölä & Linna 2013, 458-459.)

Kun pesähoitaja on toimittanut jakoluettelon, tuomioistuimen on tutkittava, että pesähoitajan jakoluettelo täyttää laissa säädetyt vaatimukset ja että jakoluetteloehdotuksen käsittelyä koskevia säännöksiä on noudatettu. Jos pesähoitajan jakoluettelo on laadittu laissa tarkoitettuun tavoin, tuomioistuimen on vahvistettava jakoluettelo ja määrättävä, mille saataville jako-osuutta maksetaan. (Könkkölä & Linna 2013, 459.)

Päätökseen, jolla jakoluettelo on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhakuoikeus edellyttää, että muutoksenhakijalla on valitukselle jokin intressi. Tuomioistuimella on velvollisuus ilmoittaa OK 24:8.3:n mukaisesti ratkaisuantopäivä pesähoitajalle sekä riitautuksen tehneelle velkojalle ja velalliselle tai velkojalle ja velalliselle, jonka lausuman vastaisesti asia on ratkaistu. Muilla velkojilla ei ole muutoksenhakuoikeutta. (Könkkölä & Linna, 463.)

6.3.1 Riitautukset

Tuomioistuimen on ennen jakoluettelon vahvistamista tutkittava mahdolliset riitautukset ja muut erimielisyydet. Tuomioistuimen on hyväksyttävä riitautus siltä osin, kuin se on ilmeisen perusteltu tai jos velkoja on myöntänyt riitautuksen oikeaksi. Vastaavasti selkeästi perusteton riitautus on hylättävä. Riitautuksen hyväksyminen johtaa riitautetun saatavan poistamiseen jakoluettelosta. Mikäli riitautusasia on jo ratkaistu, tai tuomioistuin ei ole asiassa toimivaltainen, riitautus jätetään tutkimatta. (KonkL 13:11.)

Riitautuksen käsittelyä voidaan jatkaa erillisoikeudenkäynnissä, jollei riitautusta voida ratkaista esitetyn selvityksen perusteella. Tällöin riitautukselle avataan uusi laajan riita-asian diaari. Espoon käräjäoikeudessa kaikki riitautukset jaetaan samalle käräjätuomarille, joka on vahvistanut jakoluettelon. Riitautusasia käsitellään kuten laaja riita-asia, mutta asiassa ei tarvitse nostaa erillistä kannetta, vaan tuomioistuin voi kehottaa kantajaa täydentämään jo olemassa olevaa asiakirjamateriaalia haastehakemuksen kaltaiseksi. Asian käsittely etenee suoraan joko valmisteluistuntoon tai pääkäsittelyyn, jossa asia ratkaistaan tuomiolla. Mikäli riitautuksen esittäjä jää pois istuntokäsittelystä tai ei anna häneltä pyydettyä kirjallista lausumaa, riitautus katsotaan peruutetuksi. (Könkkölä & Linna 2013, 457.)

6.3.2 Vahvistetun jakoluettelon muuttaminen

Vahvistettu jakoluettelo on pysyvä ratkaisu konkurssissa, mutta jos vahvistamisen jälkeen ilmenee, että jakoluettelossa on virhe, voi jakoluetteloa rajoitetusti muuttaa tai oikaista. Jos jakoluettelon vahvistamisesta on kulunut kauan aikaa, on konkurssiasia saattanut siirtyä passiivitetokantaan. Tällöin asialle on avattava uusi diaari. Virheen ollessa selvä lasku- tai kirjoitusvirhe, se voidaan korjata kuten OK 24:10:ssä säädetään. Mikäli kyseessä on asiavirhe, voi tuomioistuin tietyin edellytyksin muuttaa tai oikaista jakoluetteloa erityisessä oikaisumenettelyssä. Tuomioistuin voi pesähoitajan tai velkojan hakemuksesta ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan tai etuoikeuden, joka velkojasta riippumattomasta syystä on jäänyt ottamatta huomioon. Syy, jonka vuoksi saatava on jäänyt ottamatta huomioon, ei saa olla velkojan huolimattomuus, vaan virheen on oltava tapahtunut pesänhallinnossa tai sen järjestämisessä. Jakoluetteloa on mahdollista muuttaa myös, mikäli velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa, tai jos saatava ei ole ollut velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista. (Könkkölä & Linna 2013, 463-464.)

Mikäli jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tulee velalliselta, tulee tuomioistuimen varata pesähoitajalle tilaisuus tulla kuulluksi. Jos vaatimus tulee pesähoitajalta, voi tuomioistuin antaa pesähoitajan tehtäväksi velkojien ja velallisen kuulemisen, mikäli pesähoitaja ei ennen vaatimuksen jättämistä tuomioistuimelle ole jo näin menetellyt. Usein pesähoitaja on kuitenkin kuullut velkojia ja velallista ennen hakemuksen jättämistä. Takaisinsaannin perusteella lisätyn saatavan vuoksi kuuleminen ei ole yleensä tarpeen. Poikkeuksena voi olla, jos alkuperäinen saatava, jota koskeva maksu on peräytetty, ei ole selvä (Könkkölä & Linna, 465.)

6.4 Sovinto

Konkurssimenettelyn päättävä sovinto on ollut mahdollinen aiemminkin Suomen konkurssilainsäädännössä, mutta vuoden 2004 konkurssilaki antoi sovinnolle mahdollisuuden suurempaan merkitykseen konkurssiprosessissa. Vuoden 2004 konkurssilaissa luovuttiin muun muassa velkojien yksimielisyyden vaatimuksesta. Aiemmin sovinto edellytti kaikkien velkojien suostumusta, mutta uudistuksen jälkeen sovinnon vahvistaminen edellyttää ainoastaan 80 prosentin suostumusta. Konkurssilain 13:8 §:ssä on lisäksi mainittu että pesähoitajan tulee hyvän pesähoitotavan edellyttämässä laajuudessa edistää sovintoa. Sovinnon edellytyksenä on, että kaikki konkurssipesän massavelat on maksettu tai niiden maksamisesta on asetettu turvaava vakuus. (Koulu ym. 2009, 421-423.)

Vaikka käytännössä sovinnon vahvistamista ajaa pesähoitaja tai velkojatoimikunta, sovinnon

vahvistamista koskevan hakemuksen tuomioistuimelle tekee muodollisesti velallinen. Sovintoasiakirjan liitteenä tulee olla pesänhoitajan arvio vähimmäiskertymän suuruudesta. Arviosta selviää, jääkö velkojille sovintoa vahvistettaessa vähintään yhtä suuri jako-osuus, kuin jos konkurssimenettelyä olisi jatkettu. Käytännössä velkojille taataan tietty vähimmäissuoritus, jolla vahvistetaan sovintoa vastustavien velkojien suojaa.

Joskus sovintoa vastustanut velkoja saattaa esittää vaatimuksen, että tuomioistuin tekee erillisen ratkaisun erimielisen velkojan jako-osuudesta. Vaatimuksen esittäneen velkojan tulee näyttää, että jako-osuus olisi täysimittaisessa konkurssissa ollut suurempi. Vaatimus käsitellään tuomioistuimessa hakemusasiana oikeudenkäymiskaarta soveltaen ja velalliselle on varattava kuulemismahdollisuus. Sovintoa ei saa vahvistaa ennen kuin jako-osuutta koskeva vaatimus on lainvoimaisesti ratkaistu. Tämä saattaa aiheuttaa tarpeettoman pitkää viivytystä sovinnon vahvistamiselle, sillä muutoksenhaun takia lainvoimaisen ratkaisun saaminen voi kestää jopa vuosia. (Koulu ym. 2009, 423.)

Jos sovinnon vahvistukselle on lainmukaiset edellytykset, on tuomioistuimen vahvistettava sovinto velkojan hakemuksesta. Sovinnon vahvistaminen päättää konkurssimenettelyn, ja nykyisen konkurssilain voimaantultua sovintoa onkin pidettävä enemmän yhtenä normaalina päättymistapana kuin vaihtoehtoisena päättymistapana. Käytännössä konkurssien päättyminen sovintoon on edelleenkin lain uudistuksista huolimatta erittäin harvinaista.

6.5 Pesänhoitajan palkkio

Konkurssilain mukaan pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesältä työn vaativuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheisilleen (KonkL 8:7). Muulla edulla tarkoitetaan esimerkiksi oikeutta käyttää pesään kuuluvaa omaisuutta vastiketta vastaan. (Koulu ym. 2009, 253.)

Pesänhoitopalkkion tarkemmista perusteista päättävät velkojat heti konkurssin alussa kuultuaan ensin viipymättä pesänhoitajaa tämän tultua määrätyksi tehtävänsä. Palkkion lopullinen määrä tarkentuu konkurssimenettelyn kuluessa ja viimeistään lopputilityksen aikana. Palkkio maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesänhoitajan tehtävän päättyessä. Tällä on estetty aikoinaan yleisten palkkioennakkojen käyttö. (Nenonen, 2004, 40.) Palkkion maksamisesta päättävät velkojat pesänhoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä (KonkL 8:7).

Jos konkurssi peruuntuu tai menettely muuten lakkaa ennen kuin velkojat ovat päättäneet pesänhoitajan palkkiosta, tuomioistuin päättää pesänhoitajan palkkion ja korvauksen suuruuden sekä sen, kuka palkkion on velvollinen maksamaan. Normaalisti maksuvelvollinen on velallinen, jolloin pesänhoitaja voi pidättää velalliselle palautettavaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamiseksi (KonkL 8:8). Palkkiota koskevat erimielisyydet ratkaisee tuomioistuin erillisestä hakemuksesta. Hakemuksen voi tehdä pesänhoitaja, velallinen tai velkoja. Hakemus on jätettävä tuomioistuimelle kuukauden kuluessa velkojien päätöksestä. (Koulu ym. 2009, 255.)

Pesänhoitajan palkkio määräytyi vuoteen 1992 saakka pitkälti Suomen Asianajajaliiton suositusten mukaisesti, kunnes kilpailuvirasto totesi sen kilpailunrajoituslain vastaiseksi. Vuoden 1997 lopussa konkurssiasiain neuvottelukunta laati pesänhoitajan palkkioita koskevan suosituksen korjatakseen epäyhtenäisyyksiä, joita pesänhoitajille maksetuissa palkkioissa ja palkkion määräytymisperusteissa oli ilmennyt. Suosituksen lähtökohtana on ollut, että niin kutsutusta lyhyestä konkurssimenettelystä maksetaan pienempi palkkio kuin lopputilitykseen päättyvästä konkurssista, josta maksettava palkkio on kaksiosainen. Konkurssin päättymistavasta riippumatta suosituksessa mainitaan, että palkkion on oltava kohtuullinen ja toimenpiteisiin perustuva. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2004.)

Lyhyellä konkurssimenettelyllä tarkoitetaan konkurssia, joka raukeaa tai siirtyy julkisselvitykseen, jolloin pesänhoitajan työ ja toimenpiteet jäävät yleensä vähäisemmiksi kuin täysimittaisessa konkurssimenettelyssä. Lyhyessä konkurssimenettelyssä palkkion lähtötaso on 1 500 - 2500 euroa. Lähtötason suuruinen palkkio katsotaan kohtuulliseksi yleensä helppohoitaisessa konkurssipesässä, jossa velallisen omaisuus on vähäistä ja helposti muutettavissa rahaksi eikä velallinen laiminlyö myötävaikutusvelvollisuuttaan. Pesänhoitajan palkkiota kuitenkin voidaan korottaa, jos pesänhoito edellyttää pesänhoitajalta tavallista enemmän toimenpiteitä ja työmäärää esimerkiksi tilanteissa, joissa velallinen laiminlyö myötävaikutusvelvollisuuttaan, velkojia on useita tai omaisuus vaikeasti rahaksi muutettavissa. Perusteita palkkion korottamiseen on suosituksessa määritelty 10 erilaista perustetta, ja pesänhoitaja voi esittää palkkioitaan korotettavaksi 300-500 eurolla perustelua kohden. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2004.)

Täysimittaisessa konkurssimenettelyssä pesänhoitajan palkkio koostuu kahdesta osasta, kurssiin asettamisesta pesäluettelon valmistumiseen ulottuvasta pesänhoitovaiheesta maksettavasta palkkiosta sekä pesäluettelon valmistumisen jälkeisestä pesänhoitovaiheesta maksettavasta palkkiosta. Täysimittainen konkurssimenettely vaatii pesänhoitajalta enemmän toimenpiteitä lyhyeen konkurssimenettelyyn nähden, joten palkkiotkin ovat siinä suurempia. Ensimmäisen osuuden palkkion kohtuullisuutta verrataan yleensä konkurssipesän todennäköiseen rahaksimuuttoarvoon. Toisen vaiheen palkkio perustuu joko pesän rahaksimuuttoarvoon

tai konkurssipesän hoitamiseksi tehtyihin toimenpiteisiin. Toimenpidepalkkiota käytetään varsinkin silloin kun pesässä ei ole juuri omaisuutta jota voitaisiin realisoida.

Velkojat vahvistavat pesänhoitajan palkkion ja päättävät pesänhoitajalle maksettavien osasuoritusten aikataulusta. Osasuoritusten maksun tulisi perustua aina pesänhoitajan jo tekemään työsuoritukseen. Suositus onkin, että suurin osa palkkiosta maksettaisiin vasta pesänhoitajan tehtävän päättyessä, jolloin pesänhoidon onnistuminen on kunnolla arvioitavissa. Pesänhoitopalkkio voi nousta keskimääräistä korkeammaksi, jos pesänhoidossa on tarvittu erityistä asiantuntemusta, tai jos pesänhoitaja on onnistunut tehtävässään erityisen hyvin. Vastaavasti palkkio voi jäädä pienemmäksi, jos pesänhoito on ollut tehotonta ja hyvän pesänhoitotavan vastaista. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2004)

7 Oman työn arviointi

Konkurssioikeutta käsittelevää konkurssilakiin perustuvaa kirjallisuutta on saatavilla erittäin runsaasti. Toisaalta kirjallisuuden perustuessa lähes kokonaan konkurssilakiin havaitsin, että aiheeseen liittyvä kirjallisuus on sisällöltään huomattavan samankaltaista, joskin eri näkökulmia painottavia. Lisäksi konkurssikirjallisuus on harvemmin tuomioistuimen näkökulmasta. Koska konkurssimenettely prosessina on minulle tuttu työni vuoksi, kykenin erottelemaan kirjallisuudesta oleelliset asiat. Haastavimmaksi muodostui työn rakenteen suunnittelu. Koulun asettamat vaatimukset työlle olivat ristiriidassa työnantajan tarpeisiin nähden. Konkurssi on myös aiheena erittäin laaja ja siksi olen joutunut rajaamaan työn käsittelemään ainoastaan tuomioistuimessa tapahtuvia menettelyn vaiheita.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut haastavaa, sillä vaikka minulla oli lupa käyttää opinnäytetyön kirjoittamiseen työaika työtehtävien salliessa, ei ylimääräistä aikaa juurikaan ollut. Oman haasteellisuutensa opinnäytetyön laatimiseen toi työn kaksiosaisuus. Tavoitteena oli rakentaa työ siten, että molemmat osat jollakin tavoin täydentäisivät toisiaan, mutta olisivat silti kaksi erillistä kokonaisuutta ilman että niissä ilmenisi liikaa päällekkäisyyttä. Liiteosuus on luonteensa vuoksi kokonaan työelämälähtöinen ja erittäin yksityiskohtainen, kun taas teoriaosuudessa oli otettava huomioon enimmäkseen tutkimukselliset näkökannat ja oma näkökulma. Tutkimuksellinen näkökanta toteutuu työssäni parhaiten kohdassa, jossa analysoin hakemusten määriä ja käsittelyaikoja ja pohdin syitä hakemusten määrälliselle kasvulle. Myös vuoden vaihteessa voimaan tulevan uuden pakkokeinolain vuoksi jouduin tutkimaan ja vertailemaan vanhaa ja uutta lakia.

Työtä tehdessäni ja aiheeseen perehtyessäni nousi myös esiin joitakin kysymyksiä herättäviä asioita. Eräs seikka johon erityisesti kiinnitin huomioni oli velallisen oikeusturvan toteutuminen konkurssiin asettamishetkellä. Koska Espoon käräjäoikeudessa ei päätöstä automaattisesti

toimiteta velalliselle, herää kysymys pitäisikö käytäntöä ja ohjeistusta muuttaa niin, että päätös lähetettäisi poikkeuksetta velalliselle muutoksenhakuohjein.

Liiteosuutta eli ohjetta tullaan päivittämään säännöllisesti, jotta ohjeistus pysyy ajan tasalla. Uskon, että ohjeesta on hyötyä sekä uusille että vanhoille sihteereille, sillä ohjeessa on käyty läpi myös hieman harvemmin esiintyviä vaiheita, kuten pakkokeinoja. Ohje myös osaltaan varmistaa sen, että kaikki tarvittavat rekisterimerkinnot ja kuulutukset tulevat laissa säädettyin tavoin tehdyksi.

Opinnäytetyön laatiminen ja aiheeseen perehtyminen on kehittänyt omaa asiantuntijuuttani konkurssiasioissa. Opinnäytetyöprosessin ansiosta hahmotan kokonaiskuvan paremmin, mikä osaltaan tulee auttamaan minua jatkossa työelämässä. Ohjetta on laatimisprosessin aikana luettu insolvenssiin sisällä ja tiimiläisiltä saadun palautteen perusteella muokattu. Lopputulosta voi mielestäni pitää onnistuneena niin ohjeen kuin teoriankin osalta.

Lähteet

Painetut lähteet

Koulu, R. 2004 Uusi konkurssilaki. Helsinki: WSOY.

Koulu, R., Havansi, E., Korkea-aho, E., Lindfors, H., & Niemi, J., 2009. Insolvenssioikeus. Helsinki: WSOY.

Koulu, R. & Lindfors, H. 2010. Maksukyvyttömyys – yritys velkojana ja velallisena. Helsinki: Kauppakamari.

Könkkölä, M. & Linna, T. 2013. Konkurssioikeus. Helsinki: Talentum.

Nenonen, M. 2004. Konkurssipesän hoitaminen. Helsinki: Edita.

Espoon käräjäoikeuden vuosikertomus 2011

Espoon käräjäoikeuden vuosikertomus 2012

Tilastokeskus. 2001. Suomen tilastollinen vuosikirja. Helsinki: Tilastokeskus.

Sähköiset lähteet

Konkurssiasiamiehen toimisto. 2004. Pesänhoitajan palkkio. Viitattu 17.11.2013
<http://www.konkurssiasiamies.fi/29299.htm>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Konkurssit. 2013. Viitattu: 28.10.2013.
<http://tilastokeskus.fi/til/konk/tau.html>

Virallislähteet

Hallituksen esitys Eduskunnalle konkurssilainsäädännön uudistamiseksi HE 26/2003

Hallituksen esitys eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi HE 222/201

Liitteet

Espon käräjäoikeuden konkurssiohje kärjäsihteereille	33
--	----

Espoon käräjäoikeuden konkurssiohje kärjäsihteereille

- 1 Konkurssin alkukäsittely ja jakaminen
 - 1.1 Kiireellisyys
 - 1.2 Alkutoimenpiteet kirjaamossa
 - 1.2.1 Tarkistukset ja ilmoitukset
 - 1.2.2 Hakemuksen vireilletulo
 - 1.2.3 Tuomas
 - 1.2.4 RTJ-ilmoitus
 - 1.3 Tiimivastaava
 - 1.4 Käräjäsihteeri
 - 1.5 Hakemuksen siirtäminen

2. Konkurssihakemus
 - 2.1 Hakemuksen sisältö
 - 2.1.1 Hakemuksen täydennyttäminen

3. Hakemuksen käsittely
 - 3.1 Velallisaloitteinen konkurssihakemus
 - 3.2 Velkoja-aloitteinen konkurssihakemus
 - 3.2.1 Lausumapyyntö velalliselle
 - 3.2.2 Hakemuksen siirtäminen istutokäsittelyyn
 - 3.3 Käsittelyn lykkääminen
 - 3.4 Useita hakemuksia
 - 3.5 Turvaamistoimet ennen asettamista
 - 3.6 Hakemuksen hylkääminen

4. Konkurssiin asettaminen
 - 4.1 Toimenpiteet ennen asettamista
 - 4.2 Toimenpiteet asettamispäivänä ja sen jälkeen

5. Hakemuksen peruutus
 - 5.1 Ennen asettamista
 - 5.2 Asettamisen jälkeen

6. Konkurssipesän selvitys
 - 6.1 Pesäluettelo
 - 6.1.1 Pesäluettelon vahvistaminen istutokäsittelyssä
 - 6.2 Pesäluettelon ja velallisselvityksen määräjän pidentäminen

7. Pakkokeinot
 - 7.1 Uhkasakon asettaminen
 - 7.2 Uhkasakkoon tuomitseminen
 - 7.3 Painostusvankeus
 - 7.4 Etsintäkuulutus
 - 7.4.1 Etsintäkuulutuksen tuhoaminen
 - 7.5 Vapaaksipäästäminen

8. Konkurssin raukeaminen
 - 8.1 Raukeamisesitys
 - 8.2 Pesähoitajan palkkio konkurssin rautessa
 - 8.2.1 Lausumapyyntö velalliselle pesähoitajan palkkiosta
 - 8.3 Sihteerin toimet raukeamispäivänä

9. Julkisselvitys
 - 9.1 Lausumapyyntö
 - 9.2 Päätös julkisselvitykseen siirtymisestä
 - 9.3 Konkurssipesän hallinnon palauttaminen

- 10 Konkurssin valvonta
 - 10.1 Valvontatietojen lisäys kuulusrekisteriin

11. Jakoluettelo

11.1 Jakoluetteloehdotus

11.2 Jakoluettelon vahvistaminen

11.2.1 Toimet ratkaisunantopäivänä ja sen jälkeen

11.3 Vahvistetun jakoluettelon muuttaminen

11.4 Riitautukset

12. Konkurssi ja yrityssaneeraus

12.1 Saneeraushakemus konkurssiasian ollessa vireillä

12.2. Konkursihakemus saneerausmenettelyn aloittamisen jälkeen

1 Konkurssin alkukäsittely ja jakaminen

1.1 Kiireellisyys

Konkurssia koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hakemusasioiden käsittelystä annettuja säännöksiä. Konkurssia koskeva asia on käsiteltävä asian edellyttämällä joutuisuudella. Alkukirjaukset ym. toimenpiteet tulee tehdä samana päivänä kun hakemus on saapunut.

1.2 Alkutoimenpiteet kirjaamossa

1.2.1 Tarkistukset ja ilmoitukset

Kun konkurssihakemus saapuu käräjäoikeuteen, kirjaamo tarkistaa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä tai e-portista, onko yrityksellä ennestään vireillä konkurssi- tai yrityssaneeraushakemusta.

Kirjaamo merkitsee tiedon mahdollisesta yrityssaneeraushakemuksesta konkurssiasian lisätiedot -ikkunaan. Huom! Mikäli konkurssihakemus on jätetty Espoon käräjäoikeuteen siitä syystä, että yhtiöllä on aiemmin ollut saneeraushakemus Espoossa, tulee tutkia saneerausasian nykytila. Mikäli yrityssaneeraushakemus on jo ratkaistu ja ratkaisu on lainvoimainen, ei saneeraustuomioistuvin ole välttämättä enää toimivaltainen.

1.2.2 hakemuksen vireilletulo

Hakemus tulee vireille sinä päivänä, kun se on toimitettu käräjäoikeuteen ennen virka-ajan päättymistä (klo 16.15). Olennaista ei ole se, puuttuuko hakemuksesta esimerkiksi liitteitä.

Mikäli toinen käräjäoikeus siirtää konkurssiasian Espooseen, asian vireilletulopäivä on se päivä, jolloin konkurssiasia on tullut vireille asian siirtäneessä käräjäoikeudessa.

1.2.3 Tuomas

Alkukirjaukset tehdään kirjaamossa Tuomas-ohjeiden mukaisesti. Mikäli hakijana on velallinen, kirjataan hakijayritys kahteen kertaan (hakija 05 ja velallinen 50). Kirjattavia tietoja ovat nimi, asianosaisasema, henkilölaji, y-tunnus, yrityksen kotipaikka sekä katuosoite.

1.2.4 RTJ-ilmoitus (= konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa tehtävä konekielinen ilmoitus konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin, entinen "mikotus")

Kirjaamo mikottaa saapuneen hakemuksen samana päivänä kun hakemus on jätetty käräjäoikeudelle ja tekee hakemukselle asianumeron eli diaarin. Alkukirjauksen ja mikotuksen jälkeen hakemus toimitetaan osastolle.

RTJ -ilmoitus on konkurssiasioissa tehtävä aina, kun asiassa kirjataan tai muutetaan konkurssiasian määräpäiviä, tai tehdään ratkaisuja.

1.3 Tiimivastaava

Tiimivastaava tutkii hakemuksen kiireellisyyden ja jakaa hakemuksen jakolistan mukaan seuraavana vuorossa olevalle käräjätuomarille. Mikäli velallisella on vireillä Espoon käräjäoikeudessa yrityssaneeraushakemus, jaetaan konkurssihakemus samalle tuomarille.

Tiimivastaava toimittaa hakemuksen tuomarin työparina toimivalle kärjäsihteerille

1.4 Kärjäsihteerin

Kärjäsihteerin tarkistaa kertaalleen kirjaamossa tehdyt alkukirjaukset ja laittaa hakemuksen liitteineen sekä miko -tulosten keltaiseen kansioon. Kansion päälle on hyvä kirjata diaarinumero, käsittelijä (käräjätuomari), vireilletulopäivä sekä velallisen ja hakijan tiedot.

Kärjäsihteerin toimittaa kansion tuomarille.

1.5 Hakemuksen siirtäminen

Mikäli osastolla huomataan, että konkurssihakemus kuuluu johonkin toiseen käräjäoikeuteen, voi hakijalta puhelimitse tiedustella pyytääkö hakija itse siirtoa vai jätetäänkö hakemus tutkimatta. Siirtämispäätös edellyttää hakijan pyyntöä.

Sihteerin tulee olla yhteydessä tuomioistuimeen, johon asia siirretään, jotta siellä tiedetään hakemuksen olevan tulossa.

Siirtopäätös on lopullinen ratkaisu ilman muutoksenhakuoikeutta, koodilla *19; asia siirretty*.

Asiakirjat tulee heti faksata tai lähettää sähköpostitse siihen käräjäoikeuteen, johon asia on siirretty. Alkuperäiset asiakirjat toimitetaan viipymättä postitse. Alkuperäinen päätös jää meille, joten päätöksestä toimitetaan oikeaksi todistettu jäljennös. Muut asiakirjat lähetetään alkuperäisinä.

Huom! Espoon kärjäoikeudesta ei palauteta asiakirjoja hakijalle. Mikäli hakija ei pyydä siirtoa, vaan haluaa laittaa itse asian vireille toimivaltaisessa tuomioistuimessa, tehdään asiassa päätös; *tutkimatta jätetty*.

2 Konkurssihakemus

2.1 Hakemuksen sisältö

Hakemuksessa tulee olla:

- hakijan vaatimus ja sen perustelu
(Hakemukseen on liitettävä asiakirja tai muu kirjallinen selvitys, johon hakija vetoaa, velkojan hakemuksessa esimerkiksi konkurssiuhkainen maksukehotus, jonka velallinen on todisteellisesti saanut tiedoksi)
- velallisen nimi ja kotipaikka sekä henkilö- tai y-tunnus
- hakijan, hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot
- perustelut tuomioistuimen toimivaltaisuudesta.
- ehdotus pesänhoitajaksi (tuomioistuin voi tiedustella myös muilta velkojilta jos ehdotus puuttuu)

Hakemus on hakijan tai hakemuksen laatijan allekirjoitettava. Jos velallinen on yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö, tulee liitteenä olla ote asianomaisesta rekisteristä. Velallisen hakemukseen tulee lisäksi liittää asianmukainen päätös tai suostumus omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin (esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen kokouksen pöytäkirja, jossa päätetty konkurssiin hakemisesta). Velallisen on liitettävä hakemukseensa myös selvitys omaisuudestaan ja sen arvosta, tieto velkojensa yhteismäärästä sekä luettelo suurimmista velkojista yhteystiedoilla.

2.1.1 Hakemuksen täydennyttäminen

Mikäli kärjätuomari katsoo että hakemusta tulee täydentää, laatii kärjätuomari (tai kärjäsihteeri tuomarin ohjeistuksella) yksilöidyn täydennyskehotuksen (155). Määräaikaa myönnetään tapauskohtaisesti noin 1-2 viikkoa. Mikäli täydennyskehotuksessa käytetään jotakin muuta asiakirjapohjaa kuin 155, tulee täydennyskehotukseen lisätä uhka: *mikäli kehotusta ei noudateta, kärjäoikeus voi jättää hakemuksen tutkimatta tai hylätä sen*.

Kärjäsihteeri postittaa täydennyskehotuksen hakijalle jonka jälkeen kärjäsihteeri seuraa täydennyskehotuksen määräpäivän umpeutumista.

3 Konkurssihakemuksen käsittely

3.1 Velallisaloitteinen konkurssihakemus

Velallisaloitteinen konkurssihakemus tulee aina käsitellä kiireellisenä. Kun hakemus on asianmukainen ja asettamisen edellytykset täyttyvät, voidaan velallinen asettaa konkurssiin heti (kts. kohta 3.4 Konkurssiin asettaminen).

3.2 Velkoja-aloitteinen konkurssihakemus

Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus haastemiehen välityksellä tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.

3.2.1 Lausumapyyntö velalliselle

Sihteerin luoma lausumapyynnön velalliselle. Ennen lausumapyynnön laatimista asian tila pitää hyväksyä tiedoksiannettavaksi. Lausumapyynnön pohjana käytetään asiakirjaa 330 *lausumapyyntö K-asiassa*. Kutsu istuntokäsittelyyn -kohdassa vastataan *Ei*. Kohdassa *lausuman toimittaminen käräjäoikeudelle* valitaan vastauksen määräpäivän sijaan vastauspäivien lukumäärä, johon luvun 14 tilalle vaihdetaan luku 7. Valitaan kohta *lausumapyyntö konkurssihakemuksesta*. Lausumapyynnön loppuun lisätään fraasipankista fraasi *Konkurssi: Lausliite*.

Lausumapyyntö lähetetään velalliselle haastemiehen kautta. Haastemiehelle annetaan tiedoksiantoaikaa 2 viikkoa.

Asiakirjat niputetaan haastemiestä varten seuraavasti;

- 1) Niittaa toinen tiedoksiantotodistuksista yhteen kaupparekisteriotteen kanssa
- 2) niittaa keskenään yhteen velalliselle jäävät asiakirjat päältä alaspäin juoksevasti, eli;

- toinen tiedoksiantotodistus
- lausumapyyntö
- kirjallinen lausuma konkurssi-asiassa
- konkurssihakemus liitteineen

Niput yhdistetään klemmarilla, tai laitetaan muovitaskuun niin, että haastemiehen nippu jää päällimmäiseksi. Nippu vietään haastemiehen postilokeroon.

Velallisen saatua konkurssihakemus todisteellisesti tiedoksi, eli kun haastemies on palauttanut tiedoksiantotodistuksen, käräjäsihteerin seuraa määräaika tiedoksiannon päivämäärästä seitsemän vuorokautta eteenpäin.

3.2.2 Hakemuksen siirtäminen istuntokäsittelyyn

Jos velallinen vastustaa konkurssiin asettamista määräajassa (7 vuorokauden kuluessa tiedoksiannosta) eikä suostu siihen että asia ratkaistaan kirjallisessa menettelyssä, asia viedään suulliseen käsittelyyn.

Sihteeri sopii istuntopäivän hakijan ja velallisen kanssa. Velalliselle lähetetään kutsu konkurssiassasiassa (250) ja hakijalle kutsu hakemusasiassa (260). Konkurssiastian tila muutetaan tässä vaiheessa *ratkaistavana*.

3.3 Käsittelyn lykkääminen

Velkojan suostumuksella hakemuksen käsittelyä voidaan hyväksyttävästä syystä (esimerkiksi maksuneuvottelujen vuoksi) lykätä. Ilman velkojan suostumusta asian käsittelyä voidaan velallisen vaatimuksesta kuitenkin lykätä *enintään* yhdellä viikolla.

Asian lykkäämisestä tehdään päätös, leima ei ole riittävä. Päätös tehdään esimerkiksi yleiselle asiakirjapohjalle, asianimikkeeksi kirjoitetaan määräajan pidentäminen konkurssiassasiassa. Ratkaisukoodi on 03 hyväksytty kokonaan tai osittain. Sihteeri muuttaa tiedoksiantokenttään uuden päivämäärän. Päätöstä ei tarvitse mikottaa.

3.4 Useita hakemuksia

Samaa velallista saatetaan hakea konkurssiin useiden velkojien toimesta. Jos ilmenee, että muu hakemus on tullut vireille ennen sitä hakemusta, josta velallinen on asetettu konkurssiin, tulee tuomioistuimen tutkia aiemmin vireille tulleen hakemuksen edellytykset konkurssiin asettamiselle.

Hakemuksesta joka on tullut vireille myöhemmin, kuin mistä velallinen on asetettu, tehdään *sillensä* päätös (ratkaisukoodi 8 *sillensä, muu syy*), heti kun päätös konkurssiin asettamisesta on lainvoimainen.

Kaikki konkurssihakemukset tulee antaa velalliselle haastemiehen kautta tiedoksi siihen saakka, kunnes konkurssiin asettaminen saa lainvoiman.

3.5 Turvaamistoimet ennen asettamista

Käytännössä Käräjäoikeuden määräämä turvaamistoimi tarkoittaa velallisen omaisuuden tai

kirjanpitoaineiston määräämistä takavarikkoon, mutta käräjäoikeus voi myös OK 7:3 §:ssä tarkoitetulla tavalla:

- sakon uhalla kieltää vastapuolta tekemästä jotakin tai ryhtymästä johonkin;
- määrätä vastapuolen sakon uhalla tekemään jotakin;
- oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään jotakin;
- määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon; tai
- määrätä jostakin muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen hakijan oikeuden turvaamiseksi.

Mikäli on ilmeistä että velallinen poistuisi maasta laiminlyödäkseen myötävaikutus- ja tietojenantovelvollisuutensa, voi turvaamistoimi myös kohdistua velallisen liikkumavapauteen (katso kohta maastapoistumiskielto).

3.6 Hakemuksen hylkääminen

Jos hakemus hylätään, sihteeri lähettää hakijalle ilmoituksen ratkaisun antamisesta (485).

Jos hakemusta ei ole vielä hyväksytty, asiantiedoista valitaan: *hakemusta ei hyväksytä vaan se jätetään tutkimatta.*

Päätös on lopullinen ratkaisu, koodilla 4 *hylätty*. Ratkaisuun ei merkitä kellonaikaa. Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Päätös mikotetaan ratkaisunantohetkellä ja toimitetaan hakijalle.

Lainvoimaisuus seurannan jälkeen hakijalle lähetetään oikeaksi todistettu jäljennös, jolloin hakijalta peritään maksu 117 euroa koodilla 7221 *muu konkurssiasia* (1.1.2014 jälkeen vireille tulleissa 150 euroa). Jos valitetaan, tulee asiakirjat toimittaa viipymättä hovioikeuteen.

4 Konkurssiin asettaminen

4.1 Toimenpiteet ennen asettamista

Käräjäoikeus päättää kenet määrätään pesänhoitajaksi. Useimmiten pesänhoitajaksi määrätään henkilö jota hakija on itse esittänyt, mikäli tämän suostumus on ollut hakemuksen liitteenä. Mikäli hakija tai velkojat eivät ole esittäneet ketään pesänhoitajaksi, käräjäoikeus tiedustelee itse. Pesänhoitajalta tulee tiedustella mielipidettä konkurssiin asettamisen ajankohdasta, sillä pesänhoitajan tulee olla kykeneväinen ottamaan konkurssipesä vastaan heti asettamisen jälkeen.

Pesänhoitajan yhteystiedot lisätään Tuomakseen (asema 55, henkilölaji *juridinen*).

Sihteeri laatii seuraavat konkurssi asiakirjat:

- 330 Päätös, konkurssiin asettaminen. Päätöksen kohdat täydennetään tapauskohtaisesti ja lisätään pesähoitajan tiedot. Asettamispäätös on osaratkaisu jolle on merkittävä kellonaika. Sihteeri ottaa päätökselle ratkaisunumeron käyttäen koodia 20 Menettelyn aloittaminen;
- 533 Todistus pesähoitajalle 2 kpl. Tuomioistuimen on annettava pesähoitajalle todistus hänen määräämisestään tehtävään. Todistuksen voi allekirjoittaa kärjäsihteeri.
- 642 Kuulutus konkurssin alkamisesta 2 kpl. Lisätään pesähoitajan tiedot ja konkurssin alkamisen kellonaika. Useimmiten pesähoitajia on vain yksi, joten kohta *määräys tehtävien jaosta* poistetaan. Tämä asiakirja vastaa sisällöltään Viralliseen lehteen tehtävää kuulutusta. Huom. tämän asiakirjan luonti ei ole pakollista, vaihtoehtoisesti sihteeri voi tulostaa viralliseen lehteen tehdyn kuulutuksen ja toimittaa sen pesähoitajalle.

4.2 Sihteerin toimet asettamispäivänä ja sen jälkeen

- vie päätöksen nähtäväksi kärjäoikeuden kansliaan muutoksenhakuohjein
- mikottaa päätöksen siihen kirjattuna kellonaikana
- faksaa tai välittää sähköpostitse päätöksen, kuulutuksen ja todistuksen määrätylle pesähoitajalle
- faksaa tai välittää ilmoituksen kaupparekisteriviranomaiselle (kirjaamo@prh.fi)
- tekee aloittamisesta kuulutuksen Viralliseen lehteen.

Päätös on lainvoimainen 7 vuorokauden kuluttua asettamispäivästä lukien. Sihteeri lähettää pesähoitajalle viran puolesta oikeaksi todistetun jäljennöksen päätöksestä sekä kuulutuksen ja todistuksen alkuperäisinä. Toiset kappaleet jää kärjäoikeudelle.

5. Hakemuksen peruutus

5.1 Ennen asettamista

Kun velallinen on saanut tiedon velkojan jättämästä konkurssihakemuksesta, velallinen usein maksaa velan hakijavelkojalle, jolloin hakijavelkoja peruuttaa hakemuksensa. Peruutuksesta tehdään päätös jolla konkurssi asia jää sillensä.

Sihteeri laatii päätösasiakirjan (005), johon valitaan fraasipankista *konkurssi: sillensä peruutus*. Päätös on lopullinen ratkaisu koodilla 17 *hakemus peruutettu*. Päätös mikotetaan ratkaisunantohetkellä ja toimitetaan hakijalle laskutuksen kautta mikäli lausumapyyntö on

tehty. Hakijalta peritään maksu 117 euroa koodilla 7221 *muu konkurssiasia* (1.1.2014 jälkeen vireille tulleissa 150 euroa).

5.2 Asettamisen jälkeen

Konkurssi voidaan hakijan ja velallisen yhteisestä hakemuksesta (velkoja-aloitteisessa konkurssissa) tai velallisen omasta hakemuksesta (velallisaloitteisessa konkurssissa) määrätä peruuntumaan kahdeksan vuorokauden sisällä asettamisesta, mikäli peruutukselle on pätevä syy. Pesänhoitajalle ja muille velkojille on hyvä varata tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Sihteeri luo seuraavat asiakirjat:

- päätös, lopullinen ratkaisu koodilla 27; konkurssin peruuntuminen. Konkurssiasian lisätiedot -kohta avautuu automaattisesti, mutta siihen ei merkitä mitään.
- 430 K-asia, ilm. kaupperekisteriv. Ilmoitukseen lisätään ratkaisutiedot ja valitaan ilmoitus -kohdassa konkurssimenettelyn lopetus.

Päätös mikotetaan ja lähetetään ratkaisunantohetkellä hakijalle, velalliselle sekä pesänhoitajalle.

Konkurssin peruuntuminen tulee viran puolesta kuuluttaa virallisessa lehdessä. Ilmoitus on *konkurssin peruuntuminen*. Kuulutuskustannukset laskutetaan velalliselta kun lasku aikanaan saapuu osastolle.

Seitsemän vuorokauden kuluttua, mikäli ratkaisu on saanut lainvoiman, lähetetään pesänhoitajalle oikeaksi todistettu jäljennös. Asettamisen jälkeen peruutetusta konkurssista tulee hakijalta periä asettamismaksu 243 euroa (1.1.2014 jälkeen asetetuista 300 euroa), koodilla 7212 *kirjallinen valmistelu*, tai koodilla 7214 *istuntokäsittely*.

6 Konkurssipesän selvitys

Pesänhoitajan on kahden kuukauden kuluessa konkurssiin asettamisesta laadittava pesäluettelo ja velallisselvitys.

6.1 Pesäluettelo

Pesäluettelon liitteenä on useimmiten yhteenveto tai tiivistelmä varoista ja veloista, etenkin pesäluettelon ollessa laaja.

6.1.1 Pesäluettelon vahvistaminen istuntokäsittelyssä

Mikäli velallisen on saavuttava tuomioistuimeen antamaan tietoja pesästä, hänelle on annettava konkurssipesän varoista kohtuullinen korvaus niistä tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista, jotka hänelle ovat aiheutuneet.

Käräjäsihteerin tulee kirjata pöytäkirjaan velallisen antama vala tai vakuutus, sekä velallisen mahdollisesti esittämät huomautukset pesäluetteloon. Mikäli velallinen on tietoinen käsittelystä, mutta jättää saapumatta istuntoon, velalliselle voidaan asetta uhkasakko (katso kohta 7.1), tai määrätä poissaolevana vangittavaksi (katso kohta 6.4.3).

6.3 Pesäluettelon ja velallisselvityksen määräajan pidentäminen

Pesänhoitaja toimittaa käräjäoikeudelle pyynnön pesäluettelon ja velallisselvityksen määräajan pidentämiseksi. Päätökseksi riittää määräajan pidentäminen -leima, jonka allekirjoittaa käräjätuomari. Sihteerin lisää uuden määräpäivän Tuomakseen, konkurssiasian lisätietoihin. Määräajan pidentämisestä tehdään miko-ilmoitus ja tieto pidennyksestä toimitetaan pesänhoitajalle sähköpostitse tai faksattuna.

Mikäli konkurssiasia roikkuu asettamisvaiheen jälkeen hyllyssä huomattavan pitkään, kannattaa sihteerin esimerkiksi sähköpostitse tiedustella pesänhoitajalta asian vaihetta. Tuomakseen yleiseen vaiheeseen voi merkitä tehdyn tiedustelun ja esimerkiksi tiedon siitä, jos pesän realisointi on edelleen kesken.

7. Pakkokeinot

7.1 Uhtasakon asettaminen

Päätös uhtasakon asettamisesta laaditaan yleisimmälle asiakirjapohjalle (004). Päätökseen voi käyttää esimerkiksi fraasia SHE: konkurssi, *uhtasakko*, jota muokataan tapauskohtaisesti. Päätöksestä tulee toimittaa oikeaksi todistettu jäljennös velalliselle haastemiehen kautta. Haastemiehelle laaditaan lisäksi tiedoksiantoasiakirjat (300), jotka tulostetaan kahteen kertaan. Pesänhoitajalle toimitetaan oikeaksi todistettu jäljennös päätöksestä esimerkiksi sähköpostin tai faksin välityksellä, sekä tieto siitä, milloin haastemiehen tiedoksianto aika päättyy.

7.2 Uhtasakkoon tuomitseminen

Mikäli velallinen ei ole noudattanut päävelvoitettaan, tulee uhtasakko tuomita maksettavaksi.

Päätös uhkasakkoon tuomitsemisesta tehdään yleiselle asiakirjapohjalle käyttäen koodia 03; hyväksytyt kokonaan tai osittain. Oikeaksi todistettu jäljennös päätöksestä lähetetään pesähoitajalle, sekä haastemiehen välityksellä tiedoksiantoasiakirjojen (300) kera velalliselle.

7.3 Painostusvankeus

Sihteeri luo vangitsemispäätöksen yleiselle asiakirjapohjalle, käyttäen esimerkiksi fraasia SHE: konkurssi: vangitseminen. Tyhjät kohdat täytetään tapauskohtaisesti ja päätökselle otetaan ratkaisunumero käyttäen koodia 03 hyväksytyt kokonaan tai osittain. Päätös on osaratkaisu johon ei laiteta kellonaikaa. Päätös mikotetaan ratkaisunantohetkellä ja toimitetaan pesähoitajalle ja keskusrikospoliisille. Keskusrikospoliisille päätös toimitetaan etsintäkuulutusiäkirjan kanssa (katso kohta 7.4 Etsintäkuulutus).

Velallista ei saa pitää samassa konkurssiäsiassa vangittuna enempää kuin yhteensä kuusi kuukautta. Jos velallinen luopuu niskoittelusta aiemmin, asiasta on ilmoitettava käräjäoikeudelle, jonka on jatkettava asian käsittelyä viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun velallinen on ilmoittanut luopuvansa niskoittelusta. Velallinen on päästettäväksi vapaaksi heti, kun edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole.

7.4 Etsintäkuulutus

Vangitsemispäätöksen jälkeen velallisesta tehdään nouto- eli etsintäkuulutus. Sihteeri laatii etsintäkuulutuksen käyttäen yleisintä asiakirjapohjaa (004), johon valitaan fraasipankista SHE: konkurssi: EK. Otsikoksi tulee etsintäkuulutus, jonka alle kirjoitetaan noutokuulutus A II. Etsintäkuulutuksen allekirjoittaa käräjätuomari. Sihteeri välittää etsintäkuulutuksen faksilla Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselle (etsintäkuulutukset 07187 38248), sekä lisäksi faksaa vangitsemispäätöksen ja etsintäkuulutuksen keskusrikospoliisille (071 878 6299) ja pesähoitajalle.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos faksaa etsintäkuulutuksen takaisin käräjäoikeudelle heti, kun poliisilla on annettu etsintäkuulutukselle kuulutustunnus. Etsintäkuulutuksesta jossa on kuulutustunnus, tulee ottaa kopio, joka viedään säilytettäväksi pakkokeinojen poissaolevana vangitut -lokeroon (Tapani Koskimäen huoneessa).

7.4.1 Etsintäkuulutuksen tuhoaminen

Kun pesähoitajalta tulee pyyntö etsintäkuulutuksen peruuttamisesta, tulee etsintäkuulutus tuhota välittömästi. Tuhoamispyynnön voi allekirjoittaa käräjäsihteeri. Sihteeri lisää tuhoamispyyntöön poliisin kuulutustunnuksen, tuhoamisen syyn sekä tuhoamispäivän ja

välittää pyynnön faksilla Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselle.

7.5 Vapaaksi päästäminen

Kun poliisilta on tullut ilmoitus velallisen kiinniotosta ja pesänhoitaja on saanut velalliselta tarvitsemansa tiedot tai allekirjoituksen pesäluettelon vahvistamiseksi, pesänhoitaja pyytää velallisen vapauttamista.

Sihteeri, tuomari ohjeiden mukaisesti, laatii asiassa päätöksen velallisen vapaaksi päästämisestä. Päätös on osaratkaisu koodilla 3, hyväksytyt kokonaan tai osittain. Tuomaksen huomautus -kenttään tulee merkitä esim. *Jorma Möttösen vapauttamispäätös*.

Päätöksessä on tärkeää olla seuraavanlainen maininta: velallista ei ole enää **tämän jutun vuoksi** pidettävä vangittuna ja hänet määrätään laskettavaksi vapaaksi, **ellei ole muuta syytä pitää häntä edelleen vangittuna**.

Allekirjoitettu päätös voidaan lähettää pesänhoitajalle heti, sillä päätökseen ei saa hakea muutosta. Päätös vapaaksi päästämisestä tulee toimittaa myös HETI sille vankilalle/poliisilaitokselle, missä velallista pidetään.

Poliisille vangitsemispäätöksen yhteydessä tehty ja lähetetty etsintäkuulutus tulee myös peruuttaa samana päivänä (katso kohta etsintäkuulutuksen tuhoaminen).

8 Konkurssin raukeaminen

8.1 Raukeamisesitys

Pesänhoitaja toimittaa raukeamisesityksen käräjäoikeuteen, mikäli ilmenee, että pesä on varaton.

Pesänhoitajan raukeamisesityksen liitteenä on pesäluettelo, velallisselvitys, arvio konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevat varat sekä pesänhoitajan lasku.

8.2 Pesänhoitajan palkkio konkurssin rautessa

Pesänhoitajalla on konkurssin rautessa oikeus saada kohtuullinen palkkio ja korvaus tehtävän hoidosta aiheutuneista kustannuksista. Pesänhoitajan on esitettävä toimenpiteistään eritelty lasku, sekä selvitys velallisen varoista. Laskun liitteenä on oltava velallisen ilmoitus siitä, ettei velallisella ole laskun suhteen huomautettavaa. Mikäli ilmoitusta ei ole, velalliselle tulisi antaa mahdollisuus tulla kuulluksi palkkiovaatimuksesta. Käräjäoikeus päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvaus maksetaan valtion varoista.

Mikäli konkurssipesä on täysin varaton, pesänhoitaja saattaa pyytää konkurssipesälle vapautusta oikeudenkäyntimaksuista sekä palkkion vahvistamista valtion varoista. Valtion varoista pesänhoitajalle maksetaan enintään 1000 euroa, lisäksi rikosepäilyyn perustuvasta lisätyöstä palkkiota voidaan korottaa 600 eurolla. Huom! Ennen 1.3.2013 vireille tulleissa konkurssissa valtion varoista maksettava pesänhoitajan palkkio on enintään 500 euroa.

8.2.1 lausumapyyntö velalliselle pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta

Sihteeri luo lausumapyynnön asiakirjapohjalle 205; *riita-asian lausumapyyntö*. Otsikosta poistetaan sanat riita-asian. Kohtaan *lausumapyyntö*, kirjoitetaan esimerkiksi: kärjäoikeus varaa teille tilaisuuden lausua pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta. Liitteeksi tulee pesänhoitajan palkkiolaskelma. Riita-asian uhat muutetaan esimerkiksi seuraavanlaiseksi: *Jos ette ole määrääjässä antanut pyydettyä lausumaa tai jos lausumastanne ei selvästi käy ilmi kantanne niihin kysymyksiin, joista lausuma on pyydetty, kärjäoikeus voi ratkaista asian laiminlyönnistänne huolimatta.*

8.3 Sihteerin toimet ratkaisunantopäivänä

Sihteeri laatii seuraavat asiakirjat:

- 004 *yleisin asiakirjapohja*. Otsikoksi tulee *päätös* ja hakijaksi pesänhoitaja. Fraasipankista valitaan *SHE: konkurssi: raukeamispäätös* jota täydennetään tapauskohtaisesti. Raukeamispäätös on lopullinen ratkaisu jolle on merkittävä kellonaika. Sihteeri ottaa päätökselle ratkaisunumeron käyttäen koodia 16 hakemus rauennut.

Mikäli konkurssipesä vapautetaan tuomioistuinmenettelystä aiheutuvista oikeudenkäyntimaksuista, kirjoitetaan muutoksenhaun kohdalle: *ratkaisuun ei saa hakea muutosta siltä osin, kun konkurssipesä on vapautettu oikeudenkäyntimaksuista. muilta osin ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hovioikeuteen tai tekemällä ennakkopäätösvalituksen korkeimmalle oikeudelle.*

- 430 K-asia, ilm. kaupparekisteriv. Ilmoitukseen lisätään ratkaisutiedot ja valitaan ilmoitus - kohdassa konkurssimenettelyn lopetus. Lopetuksen syy on varojen vähäisyys. Kohta *konkurssiasiaa ei enää käsitellä*, muutetaan *konkurssiasia on rauennut*.

Tuomakseen tulee merkitä konkurssiasian lisätiedot -kohtaan konkurssipesän varat ja velat, jotka löytyvät raukeamisesityksestä. Ratkaisun selitteeksi lisätään varojen vähäisyys.

Päätös mikotetaan ratkaisunantohetkellä ja toimitetaan pesänhoitajalle faksilla tai sähköpostitse. Ilmoitus konkurssin raukeamisesta lähetetään kaupparekisteriviranomaiselle sähköpostitse: kirjaamo@prh.fi.

Mikäli tyytymättömyyttä ei ole ilmoitettu, päätös on lainvoimainen 7 vuorokauden kuluttua päätöksen antopäivästä lukien. Jos konkurssipesää ei ole vapautettu maksuista, sihteerin lähettää pesähoitajalle viran puolesta oikeaksi todistetun jäljennöksen laskutuksen kautta.

Pesähoitajalta peritään konkurssiin asettamismaksu 243 euroa (1.1.2014 300 euroa) koodi 7212 tai 7214 sekä raukeamismaksu 117 (1.1.2014 150 euroa) koodi 7221, yhteensä 360 (450) euroa.

Jos konkurssipesä on pesähoitajan pyynnöstä vapautettu oikeudenkäyntimaksuista, lähetetään oikeaksi todistettu jäljennös pesähoitajalle suoraan postitse. Tällöin sihteerin tulee täyttää lomakkeet: valtion varoista pesähoitajalle maksettava palkkio ja kustannusten korvaus sekä oikeudenkäyntikustannuslomakkeiden lähete. Lähetteen ensimmäinen sivu sekä palkkiolomake nimitetään pesähoitajan laskun kanssa yhteen ja vietään oikeushallinnon palvelukeskuksen postilokeroon. Lähetteen toinen sivu sekä kopiot palkkiolomakkeesta ja pesähoitajan laskusta säilytetään osastoittain omissa kansioissa.

9 Julkisselvitys

9.1 Lausumapyyntö

Tuomioistuimen on varattava pesähoitajalle sekä harkintansa mukaan valalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi konkurssiasiamiehen esityksestä.

Sihteerin laatii lausumapyynnön, mikä lähetetään tuomarin harkitsemille tahoille noin 1-2 viikon määräajalla. Lausumapyyntöasiakirjana voi käyttää riita-asian lausumapyyntöä (205), joka nimetään ainoastaan lausumapyynnöksi. Asianimikkeeksi voi muuttaa hakemus julkisselvitykseen siirtymiseksi. Uhaksi muutetaan esimerkiksi: *lausuman antamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista*.

9.2 Päätös julkisselvitykseen siirtymisestä

Päätös julkisselvitykseen siirtymisestä laaditaan käyttämällä yleisintä asiakirjapohjaa(004). Päätös on lopullinen ratkaisu johon otetaan ratkaisunumero koodilla 30 *julkisselvitykseen siirtyminen*. Päätös mikotetaan ratkaisunantohetkellä ja toimitetaan välittömästi faksin välityksellä konkurssiasiamiehen toimistoon.

Päätökseen, jolla konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä, ei saa hakea muutosta. Jos päätöksessä on samalla vahvistettu pesähoitajan palkkio, voi palkkion osalta valittaa hovioikeuteen.

9.3 Konkurssipesän hallinnon palauttaminen

Mikäli julkisselvityksessä havaitaan että pesän varat riittävät konkurssimenettelyn kustannuksiin, tekee käräjäoikeus konkurssiasiamiehen tai velkojan esityksestä päätöksen konkurssipesän palauttamisesta velkojien hallintoon. Jos esityksen hallinnon palauttamisesta on tehnyt velkoja, tulee konkurssiasiamiestä kuulla esityksen johdosta.

Päätös on lopullinen ratkaisu, koodilla 31 *Konkurssip. hallinnon pal.*

Ratkaisukoodia 31 käytettäessä Tuomas avaa konkurssiasioiden lisätiedot -ikkunan, mikä suljetaan ilman ratkaisuselitettä. Päätös mikotetaan ratkaisunantohetkellä ja toimitetaan faksilla konkurssiasiamiehelle.

Seitsemän vuorokauden lainvoimaisuusseurannan jälkeen konkurssipesältä peritään maksu vireilletulovuoden mukaan, koodilla 7221 *muu konkurssiasia.*

10 Konkurssivalvonta

Kun konkurssivalvontaa koskeva ilmoitus saapuu pesänhoitajalta, sihteeri huolehtii konkurssivalvontaa koskevien tietojen toimittamisesta julkaisurekisteriin viivytyksettä (katso kohta 9.1).

Julkaisurekisterin lisäksi valvontapäivä tulee lisätä Tuomakseen kohtaan *konkurssiasian määrääjat*. Sihteeri lisää Tuomakseen myös pesänhoitajan tiedot, valiten henkilörajiksi *juridinen* ja asemaksi *70 valvontojen vastaanottaja*, jonka jälkeen tehdään miko-ilmoitus.

10.1 Valvontatietojen lisäys kuulutusrekisteriin.

Kuulutusrekisteri löytyy internetistä osoitteesta <http://julkaisu.om.fi>. Julkaisun pystyy lisäämään kohdasta kuulutusrekisterin ylläpito ja käräjäoikeuden kuulutuksen lisäys. Pakolliset kentät täydennetään tapauskohtaisesti. Kohtaan määröpäivä, täydennetään pesänhoitajan ilmoittama valvontapäivä. Klikkaa lopuksi *kuulutuksen lisäys*.

11 Jakoluettelo

11.1 Jakoluetteloehdotus

Jakoluetteloehdotuksen määröpäivä on kaksi kuukautta valvontapäivän jälkeen.

Jakoluetteloehdotuksen tulee sisältää:

jako-osuuteen oikeuttavat saatavat ja niiden etuoikeus;
konkurssissa valvotut tai pesänhoitajalle ilmoitetut panttisaatavat ja tiedot

- panttioikeudesta sekä tiedot kuittaukseen käytettävistä saatavista;
- tiedot siitä, miltä osin pesänhoitaja ei hyväksy velkojan ilmoittamaa saatavaa tai sen etuoikeutta (*riitautus*) ja riitautuksen perustelu
 - muut saatavia ja konkurssivalvontaa koskevat huomautukset, kuten jälkivalvonnat ja niiden vuoksi suoritettut maksut, sekä tiedot valvonnan oikaisemisesta tai täydentämisestä
 - saatavia koskevat vireillä olevat oikeudenkäynnit ja muut menettelyt
 - jakoluetteloehdotuksen valmistumispäivä

Jos pesänhoitajan jakoluettelossa on kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu selvä virhe, tuomioistuim voi pyytää pesänhoitajaa oikaisemaan virheen.

11.2 Jakoluettelon vahvistaminen

Pesänhoitaja toimittaa käräjäoikeudelle pyynnön jakoluettelon vahvistamisesta. Jakoluettelon vahvistamispäivä on ilmoitettava pesänhoitajalle sekä riitautuksen tai lausuman tehneelle velkojalle ja velalliselle.

Sihteeri laatii ilmoituksen ratkaisun antamisesta (485) pesänhoitajalle, velalliselle sekä niille velkojille, joiden vaatimusten vastaisesti asia on ratkaistu.

Jakoluettelon vahvistaminen päättää konkurssimenettelyn.

11.2.1 Toimet ratkaisunantopäivänä ja sen jälkeen

Päätös jakoluettelon vahvistamisesta tehdään yleisimmälle asiakirjapohjalle (004). Fraasipankista valitaan konkurssi; *jakoluettelon vahvistaminen*. Päätös on lopullinen ratkaisukoodilla *28 jakoluettelon vahvistaminen*. Ratkaisuvaihe koskee koko menettelyä, joten mikäli asiassa on järjestetty suullinen käsittely, merkitään se ratkaisuvaiheeseen. Päätöksen liitteeksi tulee pesänhoitajan laatima jakoluettelo. Päätös toimitetaan pesänhoitajalle ja lukukappale viedään kansliaan. Jakoluettelon vahvistamisesta tehdään miko-ilmoitus.

Seitsemän vuorokauden lainvoimaisuusseurannan jälkeen, sihteeri ottaa päätöksestä oikeaksi todistetun jäljennöksen joka toimitetaan pesänhoitajalle laskutuksen kautta. Päätöksestä peritään asettamismaksu 243 (300) euroa koodilla 7212, sekä jakoluettelon vahvistamismaksu 289 (360) euroa koodilla 7219.

11.3 Vahvistetun jakoluettelon muuttaminen

Mikäli jakoluettelon vahvistamisesta on kulunut aikaa, kun pesähoitaja toimittaa pyynnön jakoluettelon muuttamisesta, on konkurssiasia saattanut siirtyä passiivitetokantaan. Tällöin asialle tulee avata uusi diaari asianimikkeellä 3310, jolloin ratkaisu jakoluettelon muuttamisesta on lopullinen ratkaisu. Jos asia ei ole vielä passiivitetokannassa, voi ratkaisun jakoluettelon muuttamisesta tehdä samalle diaarille osaratkaisuna. Ratkaisukoodi on molemmissa tapauksissa 29; *jakoluettelon muuttamispäätös*.

Ratkaisu lähetetään sähköpostitse tai faksilla pesähoitajalle. Mikäli päätös on 7 vuorokauden kuluttua lainvoimainen, lähetetään pesähoitajalle jäljennös lainvoimaisesta päätöksestä ilman maksua.

11.2 Riitautukset

Riitautus avataan uutena L-juttuna jakoluettelon vahvistamispäivänä, jos sitä ei ole ratkaistu jo jakoluettelon vahvistamispäätöksessä. Saapumispäivä on sama kuin riitautusten määräpäivä. Valvoja kirjataan Tuomakseen kantajaksi ja riitauttaja vastaajaksi. Asianimikkeeksi valitaan *1620 konkurssi, riitauttaminen*.

12 Konkurssi ja yrityssaneeraus

12.1 Saneeraushakemus konkurssiasian ollessa vireillä

Mikäli velallinen jättää saneeraushakemuksen konkurssihakemuksen ollessa vireillä, mutta päätöstä konkurssiin asettamisesta ei ole vielä tehty, tehdään konkurssiasialle pakkotilamuutos tilaan 55 *keskeytyksessä*. Vapaamuotoisen tekstin tilaan voi kirjoittaa selitteeksi esimerkiksi yrityssaneeraushakemus ja päivämäärä. Mikäli konkurssiasialle on varattu istuntopäivä, tulee velkojille ilmoittaa heti istunnon peruuntumisesta. Sihteeri poistaa salivarauksen ja ilmoittaa käräjäpäivystäjälle, jos juttuluettelo on toimitettu. Konkurssiasian tila on keskeytyksessä siihen saakka kunnes saneeraushakemus on ratkaistu.

Mikäli saneerausohjelma vahvistetaan, konkurssiasia raukeaa, mutta jos saneeraushakemus hylätään tai keskeytetään, otetaan konkurssihakemus uudelleen käsittelyyn.

Jos velallinen on jo asetettu konkurssiin kun saneeraushakemus tulee vireille, tehdään saneeraushakemuksesta päätös ratkaisukoodilla 05 *tutkimatta jätetty*.

12.2 Konkurssihakemus saneerausmenettelyn aloittamisen jälkeen

Kun saneerausmenettely on aloitettu, voidaan velallinen asettaa konkurssiin seuraavanlaisin edellytyksin:

- konkurssihakemus on velallisen itsensä jättämä ja siinä on selvittäjän suostumus;
- konkurssihakemus on velkojan jättämä, mutta velallinen on ollut maksukyvytön menettelyn alkaessa eikä maksukyvyttömyyttä ole mahdollista poistaa tai sen uusiutumista torjua;
- hakemus perustuu velan maksun laiminlyöntiin joka on tapahtunut saneeraushakemuksen vireilletulon jälkeen.